Масса а мехкашкара пролетараш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО
свет

Ера 29 ЯНВАРЬ № 9 (2321) 1959 шу

Мах 20 кеп.

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГІалгІай областной Грозненски городской комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

27-ча январе Москве, Йоккхача Кремлевски двореце, хьайийлай Советски Союза Коммунистически партен аргІан йоаца XXI-гІа съезд.

„1959—1965 шерашкахь СССР халкъа боахам дегІабара контрольни цифраш" ювцаш доклад йир ССКП ЦК Хьалхарча секретара новкъоста Н. С. Хрущевс.

Советски Союза Коммунистически партен аргІан йоаца XXI-гІа съезд

МАССАЗА А КОТЪЮВЛАЧА СИЙЛАХЬ-ВОККХАЧА ЛЕНИНА БАЙРАКХА КІАЛ

Советски Союза Коммунистически партен аргІан йоаца XXI-гІа съезд хьаеллар

Советски мехка а дерригача дунен тІарча коммунистически болхлойи болама а историна сийлахь-доккха ди а хинна юкъе гІоргда 1959 шера январа 27 ди. Цу дийнахь Москве, Кремлерча йоккхача двореце, хьайийлай Советски Союза Коммунистически партен аргІан йоаца XXI-гІа съезд — коммунизм хьалъерий съезд.

Дукхача кІирашка цу дезача денга Іалальмате чІоагІа кийчбелар беррига мохк. Миллионаш болча болхлоша, колхозникаша, Іилмани культурани болхлоша дог гІоз а дахьна йийцар хьатІадоагІача ворхІ шера СССР-а халкъа боахам дегІабоалабара контрольни цифрех йолча Н. С. Хрущева доклада тезисаш. Советски халкъ чІоагІа раьза да шерра коммунизм хьалъе оттаьча цу Іалальмате йоккхача программана. Съезд хилалехьа хьалхарча деношка хьахилар социалистически яхьа керда формаш. Городера а юртара а къахьегамхой съезда накъа баьхкар белгалдаьнна дика дукха производственни толамаш а даьха. Цу гІулакхо къаьгга хьахьекхар халкъеи партени йохаргІоаца цхьоагІо, цІаккха а бхоачалургІоаца советски наьха къахьегама низ, шоай социалистически Даьхен сий лакхде цар бола безам.

Іуррехьа а Советски Союза масса метІингашкара баьхка делегаташ Кремлерча Йоккхача двореце гуллуш латт. Лергвоацача Ленина сийлахь-йоккхача школас кхетабаь бІаь шерашка адамий боккхагІа бола хьаькъалхой хьийга йола коммунизм советски лаьтта хьалъе аьнна йолча цхьан уйлано вІашагІтеха, партен халкъа дикагІа бола нах ба гуллуш. Делегашта юкъе ба кІайбенна, кхаь революцен цІера юкъе гІолла чакхбаьнна большевикаш, иштта Сийлахь-боккха Октябрь котбаьнначул тІехьагІа Ленина васкеташ кхоачашдаьраш, хьалхарча пятилеткашка эггара йоккхагІа йола заводаш хьалъяьраш, колхозаш ехкараш, Даьхен тІом лаьттача бирсача шерашка халкъаца цхьана мохк бахьан лийтараш. Двореца йоккхача фойешка вІаши дагар дувцаш, мерза къамаьлаш ду, вІаши дІайха моаршалаш хетт. Укхаза ба доазол дехьара хьаьший — вежарашха йолча марксистски-ленински партен викалаш. Укхаза ба йоккхача халкъа Китаяс а кхыча социалистически мехкаша а бахкийтараш, Азера, Европера, Къилбаседерчеи Къулбехьерчеи Америкера, Африкера, Австралера хьаьший.

Итт сахьат доаллаш гулбеннараш дІанийсбелар заседаней йоккхача зале. Іалальмате чІоагІа тІоараш а тохаш делегаташеи, хьаьшашеи тІаэц хьагучабаьнна ССКП Центральни Комитета Президиума членаши Президиума члений кандидаташи новкъостий **А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, М. Г. Первухин, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский.**

ССКП Центральни Комитета Хьалхарча секретара новкъоста Н. С. Хрущевс хоам бу, партен XXI-ча съезде решающи голос йолаш 1269 делегати совещательни голос йолаш 106 делегати хержа хиларах.

ССКП Центральни Комитето тІадилларах новкъоста Н. С. Хрущевс съезда болх дІаболабе оал, Советски Союза Коммунистически партен аргІан йоаца XXI-гІа съезд хьаеллар хьа а кхайкаду.

Новкъоста Н. С. Хрущевс йоах, ССКП XX съезд хинначул тІехьагІа, дунен халкъий коммунистически болхлойи боламах гІорбаьнна бола болхлой — Марсель Кашен, Болеслав Берут, Антонин Запотоцкий, Джузеппе ди Виттарио, Георгий Дамянов хІаьта иштта машар бахьан къовсам лоаттабаь цІи хеза вола Фредерик Жолио-Кюри къаьстаб.

Цхьан минота саг йист ца хулаш цар сий де оал новкъоста Н. С. Хрущевс. Берригаш хьалгІовтт.

ДІахо новкъоста Н. С. Хрущевс хоам бу доазол дехьара 70 вежарашха йолча марксистски-ленински партей делегацеш съезде яхкарах. ССКП XXI-ча съезде шоай викалаш бахкийтача вежарашха йолча коммунистически болхлоий партешта баркал оал цо. Н. С. Хрущевс делегацени цун хьалхле лелаечуни цІи массаза йоаккх, зале чІоагІа тІоараш тох.

Съезд ший хьалхле лелаю органаш харжа йолалу. Нов. А. И. Найдека къамаьл де дош лу. Областной, краевой, республикански партийни организацей викалий Совето тІадилларах 39 сагах латта съезда президиум хорж.

Съезда президиум

Адреева Е. И.	Куусинен О. В.
Аристов А. Б.	Матюшкин Д. М.
Беляев Н. И.	Малиновский Р. Я.
Брежнев Л. И.	Мамай Н. Я.
Ворошилов К. Е.	Мазуров К. Т.
Гаевой А. И.	Мжаванадзе В. П.
Гришин В. В.	Микоян А. И.
Ефремов Л. Н.	Мустафаев И. Д.
Ефремов М. Т.	Мухитдинов Н. А.
Игнатов Н. Г.	Подгорный Н. В.
Калнберзин Я. Э.	Полянский Д. С.
Кальченко Н. Т.	Поспелов П. Н.
Камалов С.	Сердюк З. Т.
Капитонов И. В.	Спиридонов И. В.
Кириленко А. П.	Суслов М. А.
Кириченко А. И.	Устинов В. И.
Козлов Ф. Р.	Хрущев Н. С.
Коротченко Д. С.	Фурцева Е. А.
Косыгин А. Н.	Шверник Н. М.
Кунаев Д. А.	

Делегацей викалий Совето тІадилларах къамаьл даьча новкъоста В. И. Устинова предложенех цхьа барт а болаш 13 сагах латта съезда Секретариат хорж.

Съезда секретариат:

Денисов Г. А.	Нуриев З. Н.
Игнатьев С. Д.	Поликарпов Д. А.
Иващенко О. И.	Раззаков И. Р.
Карибжанов Ф.	Родионов Н. Н.
Колущинский Е. П.	Ульджабаев Т.
Малин В. Н.	Школьников А. М.
Москатов П. Г.	

Делегацей викалий Совето 11 сагах латта Редакционни комисси харжара хьакъехьа дош алар тІадулл нов. Н. Н. Радионовна, цо яь предложени берриганеша хьаллоац.

Съезда редакционни комисси

Доронин П. И.	Пономарев Б. Н.
Засядько А. Ф.	Сатюков П. А.
Ильичев Л. Ф.	Снечкус А. Ю.
Киселев Н. В.	Товмасян С. А.
Кузьмин И. И.	Хворостухин А. И.
	Штыков Т. Ф.

Делегацей викалий Совето тІадилларах къамаьл даьча нов. Камаловс еннача предложенех 17 сагах латта Мандатни комисси цхьа барт болаш хорж.

Съезда мандатни комисси

Бейсебаев М.	Ларионов А. Н.
Горячев Ф. С.	Лебедев И. К.
Даниялов Г. Д.	Найдек Л. И.
Джавахишвили Г. Д.	Рашидов Ш. Р.
Жегалин И. К.	Семичастный В. Е.
Караев Д. Д.	Соколов Т. И.
Казанец И. П.	Устинов Д. Ф.
Киселев Т. Я.	Чураев В. М.
Кэбин И. Г.	

Цул тІехьагІ делегаташа съезда балха порядок оттаю.

Балха порядок:

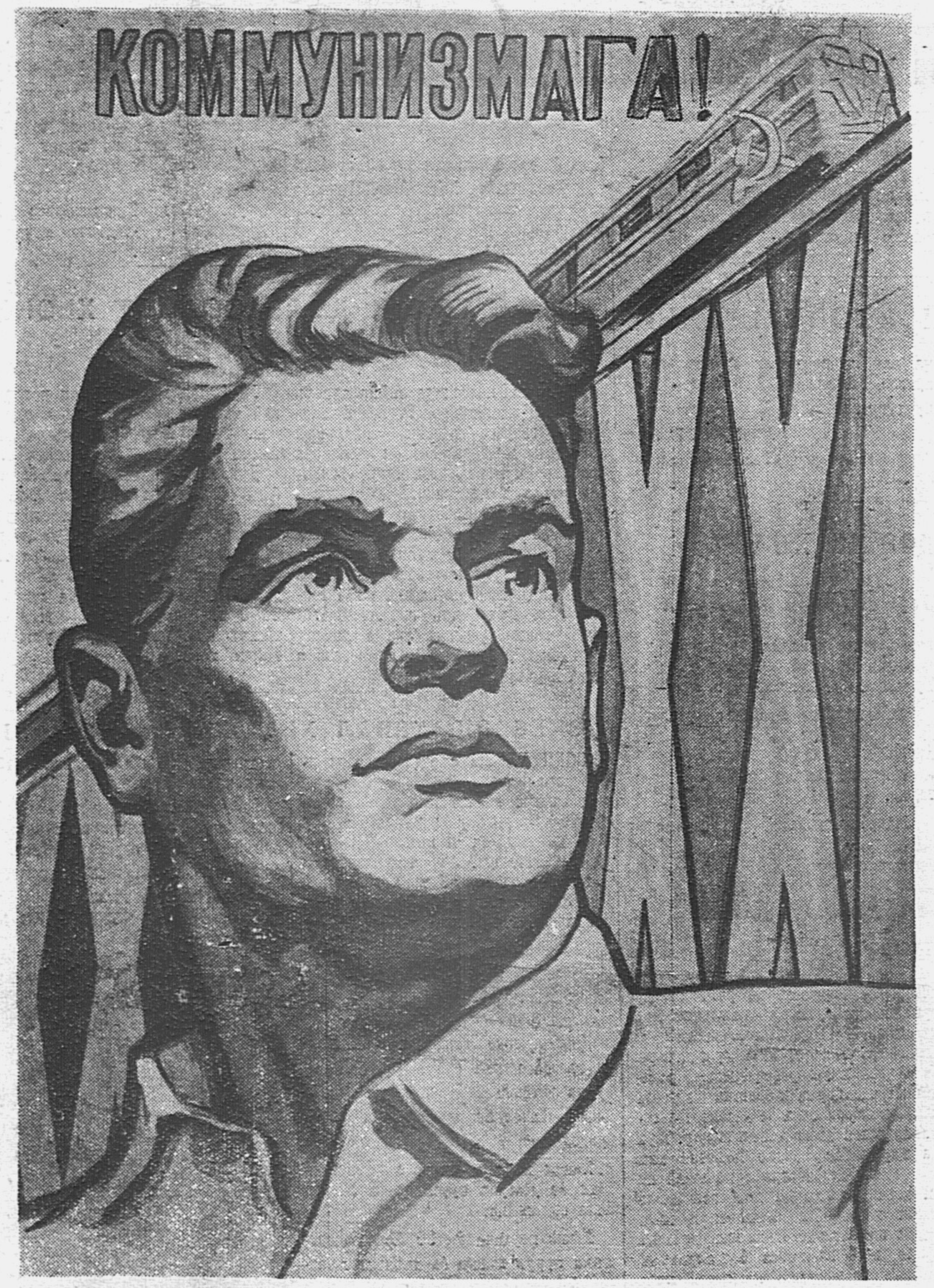
1959—1965 шерашка СССР-а халкъа боахам дегІабоалабара контрольни цифраш.

1959—1965 шерашка СССР-а халкъа боахам дегІабоалабара контрольни цифрех йола доклад е ССКП ЦК-а Хьалхарча Секретара, СССР-а Министрий Совета Председатела новкъоста Н. С. Хрущевна нов. А. И. Кириченко дош делча, зале чІоагІа тІоараш тох.

Нов. Н. С. Хрущева доклада делегаташеи хьаьшашеи Іалальмате чІоагІа ладувгІ, дуккхазза чІоагІа овацеш еш, еча доклада юкъе а лелхаш.

Съезд ший болх дІахо беш я.

(ТАСС).

Художника Б. Решетникова плакат. (Паччахьалкхен изобразительни искусствах издательство).

ТАСС фотохроника

Партес тхо Коммунизмага дуг

Грозненча «Красный Молот» завода массайолча цехашка ССКП XXI-ча съезда сийна митингаш хилар селхан делкъел тІехьагІа.

ГІадбаха, дегаш раьза хинна митинге гулбелар шоллагІча цехера болхлойи гІулакхера нахи. Партен XXI-гІча съездах лаьца къамаьл дир завода партийни комитета секретара нов. Перепечаевс.

Къамаьл дир токара нов. Володина. Вай хьамсарча партен XXI-ча съезда сийна аз дош лу укх деношка санна кхы дІахойодача хана а семилеткан план кхоачашъярна шозза а кхы тІех а балха нормаш кхоачашъе — аьлар нов. Володина.

Къамаьлаш даьча сверловщика нов. Моисеевси токара Макалинеи семилеткан план кхоачашъеш керда къахьегама толамаш дахара тІахьийхар цеха къахьегамхой.

ССКП XXI-гІа съезд хьаеллара сийна Грозненски хлебокомбинате яьча митингера

Дог гІоздаьнна, безаме шоаш съезда накъа боагІаш даьха доккхий социалистически толамаш дІа-юха дувцаш бар XXI-гІа съезд хьаеллара сийна селхан яьча митинге вІашагІкхийтта Грозненча хлебокомбината болхлой.

Митинге къамаьлаш даьча хлебокомбината партийни организацен секретара нов. Новосельцевас, № 2 йолча цеха мастера Подколзинас, комбината механически мастерской слесара Колмаковс, комбината директора Карцевс, иштта кхы къамаьлаш даьчар белгалдаьхар дукха езача коммунистически партен XXI-ча съезда накъа боагІаш комбината болхлоша даьха доккхий социалистически толамаш а хІанз цу толамех тоъам ца хулаш комбината болхлой кхы а лакхара декхараш тІаийца дика къахьегаш хьабоагІаш хилар а.

Митинге гулбеннача комбината болхлоша ССКП XXI-гІа съезд хьаеллара сийна 1959-ча шерара городерча къахьегамхошта дикагІа йола маькх арахецара план 25-ча декабре кхоачашъе декхар тІаийцар.

ССКП XXI-гІа съезд хьаеллара сийна яьча митингера

27-ча январе, 11 сахьати 30 минути яьлча, ССКП XXI-гІа съезд хьаеллара сийна Грозненски гаражни оборудованен заводе яьча митинге вІашагІкхийтар 400 совгІа болхло а гІулакхера нах а.

Митинг хьайийлачул тІехьагІа эггара хьалха къамаьл де дош дийхача завода партийни организацен секретара нов. Голик Николай Ивановича дийцар завода коллективо ССКП XXI-ча съезда накъа йоагІаш тІаийца доккхий социалистически декхараш сийленца кхоачашдаь хилар, иштта цо белгалдаьхар 1959-ча шера завода коллектива хьалхашка латташ дола доккхий декхараш а.

Митинге къамаьл даьча механически участка токара нов. Батаев Виктора ший къамаьлца аьлар, шоай участкера беррига болхлой съезд хьайийлача укх деношка дог гІоздаьнна шоай низ кхо ца беш, кхы а лакхера балха боарамаш доахаш хьабоагІа. Иштта цо белгалдаьхар шоай участкерча болхлоша съезда накъа боагІаш тІаийца лакхера социалистически декхараш тІехкхоачашдарах заводе дІа-юха телаш йола цІе байрахх участкан болхлошка хилар.

Ше къамаьл даь йистевоалаш нов. Батаевс завода еррига коллектив тІахьийхар ворхІ шерара план алх шера кхоачашъе.

Митинге сборочни участкан болхлой цІерах къамаьл даьча нов. Рышков. Леонида а кхы дуккхачар а 1959-ча шерара план ханал хьалха дикагІа йола продукци арахецаш кхоачашъе дош делар, иштта завода коллективан беррига болхлой а тІахьийхар цар семилеткан а 1959-ча шерара а план дика къахьегарца ханал хьалха кхоачашъе.

Митинге гулбеннараша ССКП XXI-ча съезда сийна 1959-ча шерара план ханал хьалха кхоачашъе аьнна декхараш тІаийцар.

РСФСР-а Лакхехьарча Совете депутаталла кандидаташ оттабар

Российски Федерацен промышленни предприятешкеи, колхозашкеи, совхозашкеи чІоагІа дог гІоздаьнна хоржамашта хьалхара собранеш хул. Къахьегамхоша РСФСР-а Лакхехьарча Совете депутаталла кандидаташ увттабу партени правительствони кулгалхойи, промышленноста а, транспорта а, юрта боахама а дикагІа бола болхлойи Іилман а культуран а викалаши.

Советски наха Российски Федерацен Лакхехьарча Совете депутаталла кандидаташ оттабеш эггара хьалхацІераш йоахачарна юкъе ба партени правительствони кулгалхой, советски халкъа дикагІа бола къонгаши мехкарийи: Хрущев Никита Сергеевич, Ворошилов Климент Ефремович, Кириченко Алексей Илларионович, Козлов Фрол Романович, Куусинен Отто Вильгельмович, Игнатов Николай Григорьевич, Фурцева Екатерина Алексеевна, Аристов Аверкий Борисович, Мухитдинов Нуритдин Акрамович, Шверник Николай Михайлович иштта кхыбараш а.

* * *

1958 шера 27 январе вай республике РСФСР-а Лакхехьарча Совете депутаталла кандидаташ оттабар дІадоладеннад.

ВІалла ца хиннача тайпара чІоагІа берригаш раьза а болаш хоржамашта хьалхара собрани хилар «Красный молот» яхача завода болхлойи, специалистийи гІулакхерча наьхеи.

Эггара хьалха къамаьл дир № 2 йолча токарий цеха бригадира нов. Макалина.

Вай гулденнад, — йоах цо,— доккхача дийнахь — Москве ССКП XXI-гІа съезд хьайийлай. Краснолмолотовцаша сийленца кхоачашдаьд съезда сийна тІаийца шоай декхараш. Вай заводо Ерригсоюзни Социалистически яхье кхоалагІа моттиг яьккхай.

Нов. Макалина предложени елар РСФСР-а Лакхехьарча Совете депутаталла ССКП Президиума член, ССКП ЦК Хьалхара секретарь, СССР-а Министрий Совета Председатель нов. Хрущев Никита Сергеевич кандидат оттаве аьнна. ЧІоагІа тІоараш тохарца тІаийцар собране гулбеннараша из предложени. Партенеи дерригача халкъаи дика гІулакх дарца вай мехкарча миллионаш къахьегамхошта ше чІоагІа дукха везавалийтав нов. Хрущевс.

Модельщика нов. Ковалевс предложени елар РСФСР-а Лакхехьарча Совете депутаталла ССКП Нохч-ГІалгІай обкома хьалхара секретарь Трофимов Александр Степанович кандидат оттаве аьнна.

Оттабаь кандидаташ хьаллоацаш къамаьлаш дир № 7 йолча цеха начальника нов. Ведерниковси, № 4 йолча цеха мастера нов. Дзортовси, инженера-конструктора нов. Лесниковаси.

Собране гулбеннараша берригаш раьза а болаш соцам бир № 811 йолча Грозненски-Ленински хоржамий округе гІолла Н. С. Хрущеви А. С. Трофимови РСФСР-а Лакхехьарча Совете депутаталла кандидаташ оттабе а цу округе шоашта кхадж тассийта раьза хилар царгара деха а.

Хоржамашта хьалхарча округа совещане баха викалаш а хержар собране.

* * *

РСФСР-а Лакхехьарча Совете депутаталла кандидаташ оттабеш хоржамашта хьалхара собрани хилар «Октябрьнефта» шоллагІча промысле. Цхьатарра чІоагІа тІоараш тохарца тІаийцар собране гулбеннача нефтяникаша № 812 йолча Грозненски- Сталински округе гІолла СССР-а Министрий Совета председатела хьалхара заместитель А. И. Микояни мехкдаьтта доаккхаш оператор вола О. М. Мазурини РСФСР-а Лакхехьарча Совете депутаталла кандидаташ оттабе аьнна, промысла комсомольски организацен секретара оператора нов. Бресловскес енна предложени.

Из предложени къоабал еш къамаьл дир кхоалагІча бригадан мастера нов. Агарковс. Цо дувц Советски паччахьалкхен низ чІоагІбарна нов. Микояна карагІдийнна доккхий гІулакхаш. Шийца цхьан болх беш хиларах дика вовз нов. Агарковна йоккха говзал йола нефтяник, коммунист, дика новкъост Мазурин Онуфрий Михайлович а. Оттабаь кандидаташ хьаллаьцар промысла заведующе нов. Лукьяновси оператора нов. Пахомовси.

Собране соцам бир. А. И. Микоянагареи О. М. Мазуринагареи РСФСР-а Лакхехьарча Совете депутаталла хоржаш № 812 йолча Грозненски-Сталински хоржамий округе шоашта кхадж тассийта раьза хилар деха.

28 январе Іуйрийна Грозненски вагонни депо хиннача хоржамашта хьалхарча собране къамаьл дир депо начальника заместитела нов. Шкатулас.

— Аз предложени лу йоах цо,— РСФСР-а Лакхехьарча Совете депутаталла ССКП ЦК секретарь Игнатов Николай Григорьевич кандидат оттаве. Цун берригача къахьегама а вахара а никъ советски халкъаца бувзабенна ба. Из партен дикагІа вола воІи говза организатори кулгалхои ва, — йоах нов. Шкатулас ший къамаьл чакхдоаллаш.

Цул тІехьагІа къамаьл даьча депо партийни организацен секретара нов. Герасимчука Н. Г. Игнатова кандидатура хьал а лаьца Урус-Мартановски районерча «Горец» яхача совхоза доярка Кадиева Тамара Мустафаевна депутаталла кандидат оттае предложени елар. Вай республикан дикагІа йолча дояркас къахьегамца ше совхоза болхлошта дукхаезаялийтарах дувц нов. Герасимчука.

Оттабаь кандидаташ хьаллоацаш къамаьлаш дир токара нов. Мисерхановси, воккхагІча мастера нов. Нищенкоси, бригадира нов. Гончаровси, иштта кхыбарашеи.

Собране дакъа лаьцараша берригаш раьза а болаш соцам бир: Н. Г. Игнатовгареи Т. М. Кадиевагареи РСФСР-а Лакхехьарча Совете депутаталла хоржаш № 813 йолча Грозненски-Орджоникидзевски хоржамий округе шоашта кхадж тасийта раьза хилар деха, аьнна.

Собрани чакхйоалаш хоржамашта хьалхарча округа совещане бахийта викалаш хержар.

Тха дикагIа дола совгIаташ хьона да, тха парти

КъахьегамасовгIат

Дегаш гIоздаьнна къахьег укх деношка Грознерча станцен локомотивни депо болхлой коллективо.

Паровозашта ремонт ярна январь беттара план ханал хьалха, партен XXI-гIа съезд хьаелхача дийнахь кхоачашъе лаьрхIадар паровозашта ремонт еча цеха болхлоша. Шоаш денна дош дика а ханал хьалха а, 21-ча январе кхоачащдир цар. ХIаьта съезд хьаеллалехьа планал совгIа цхьаькха паровоз тоабаь баккха а лаьрхIадар цар. Кхоачащдир болхлоша из дош а.

Паровозашта ремонт еш дика къахьийгар депо слесараша Яковлевси, Хажиевси, Закрылевскеи, иштта кхыбарашеи.

Тепловозни цехе хан-ханнахьа ю йоккха ремонт е оттабир № 20-188 йола тепловоз.

— Съезда сийна ханал хьалха ремонт яь боаккхаргба оаха из тепловоз, — аьлар слесараша Мельниковси, Триэровси, Игнатовси иштта кхыбарашеи. Шоаш денна дош сийленца кхоачащдир цар.

Съезда сийна къахьегама совгIат делар гIишлошъеча группан коллективо а. Йиъ-йиъ квартира йола ши цIа хьалдаь баьннаб уж. Кердача цIеношка баха дIачу болх депо болхлой.

АНОХОВ Г.

Юртбоахама машинашта ремонт яь яькнай

Дика балха толамаш даьхар партен съезд хьаеллача хьалхарча деношка Шалински районерча «Джалка» яхача совхоза 6-ча отделенен 8-ча тракторни бригадерча механизатораша. Ерригача юртбоахама машинашта съезд хьаеллалехьа ремонт яь яккха аьнна шоаш тIаийца декхараш ханал хьалха кхоачащдир цар.

Дика къахьегарца белгалбаьлар бригадацара дикагIа бола механизатораш: Хадаев Баудди, Идалов Сайпудди, Альтебиев Къоасам, иштта кхыбараш а.

ЗАНГАЕВ Б.

Бетта йола план кхоачашъяьй

Январь беттара продукци арахецара план XXI-гIа съезд хьаеллалехьа кхоачашъе, аьнна, ше денна дош ханал хьалха кхоачащдаьд Грознерча «Галантерейщик» яхача артела коллективо.

Бетта йолча планах 213 эзар сома валови продукци арахеца езача артело 25 январе 213,8 эзар сома продукци еннай.

АХИЛЬГОВ А.,
Грознерча «Галантерейщик» артела правленен председатель.

Денал, хьинар, долаш хилара тIахьех Iа, комсомольски билет!

Укх деношка Шаьла района Культуран цIагIа «Денал, хьинар, долаш хила тIахьех Iа, комсомольски билет!» яхача темах лаьца вечер хилар. Цу вечере гулбеннарашта доклад йир ВЛКСМ Шаьлан райкома секретара нов. Исхановс.

Доклад йистеяьнначул тIехьагIа районе дикагIа болча кагирхошта — комсомоле хьаийцарашта комсомольски билеташ дIаделар. Комсомоле керда хьаийцачарна юкъе ба н.н. Чакалов Шамхан, Тулаев Руслан, Тулаев Аюп, кхыбараш а.

Комсомольски билеташ дIаденна даьнначул тIехьагIа, вечере гулбеннарашта йоккхача, тайп-тайпарча программах латташ дола концерт оттадир.

Вечер чакхъяьлар барттайна а безаме а.

ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома IV пленум

26-ча январе ССКП ЦК декабрьски Пленума итогаши областан комсомольски организацен декхараши дувцаш ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома пленум хилар.

Пленуме доклад яьча ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. Голубовскес белгалдаьхар тIехьарча шерашка советски мехкарча юртбоахама къахьегамхоша юртбоахам дегIабоалабеш даьха доккхий толамаш, Коммунистически партен хьалхленца денгара-денга йоккхагIа коталонаш йоахаш Советски халкъ хьадоагIаш хилар. Шоашка доагIача даькъе республикан комсомольцашеи кагирхошеи юртбоахам дегIабоалабеш дакъа лаьца хилар.

Доклад яьнначул тIехьагIа пренеех къамаьлаш даьча ВЛКСМ Каргалински райкома секретара Бородиновс, ССКП Урус-Мартановски райкома секретара Русинс, ВЛКСМ Шелковски райкома секретара Белогорцевс, Грозненски района «Аргун» яхача колхоза свинаркас Космынинас, ВЛКСМ Наьсарен райкома секретара Боковс, кхы дуккхачар а белгалдаькхар республикан районашка тIехьарча шерашка юртбоахам дегIабоалабеш комсомольцаше кагирхошеи дика дакъа лацар. Цунца цар дийцар дIахо йодача хана юртбоахам дегIабоалабарна шоай низи хьинари кхо ца деш комсомольцаши кагирхойи семилеткан хьалхарча шера къахьегаш хьабоагIилга. ДIахо цар къаьстта белгалдаькхадийцар республике кагирхой низаца кроликаш ебаяра гIулакх дIадола а даь дика дIадахьа дезилга.

ССКП ЦК декабрьски Пленума соцамаш дизза къоабал а деш, дIахо йодача хана областной комсомольски организацен болх лакхбарна, тIаийца доккхий социалистически декхараш кхоачащдарна эша соцам бир пленуме гулбеннараша.

1946 шера Карабулака районе мехкдаьтта гучадаьнначул тIехьагIа, «Грознефтезаводстрой» тресте бурув деттача бригадан бригадир волчара «Сунжанефть» яхача НПУ болх бе хьалхьожавир новкъост Андрей Дмитриевич Катасонов. Цу хана денз хадданза цига болх беш хьавоагIа из.

1946 шера хьалхарча квартале болх дика бар бахьан долаш ВЦСПСои СССР-а Къулбехьен-Малхбузехьарча мехкдаьттан промышленноста Министерствоси Ерригсоюзни социалистически яхье 2-гIа моттиг елар нов. Катасоновс кулгалдеча бурув деттача бригадана. 1951 шера денз бурув деттача участкан начальник ва из.

Катасонов Андрей — республике бурув деттача участкан дикагIа вола кулгалхо ва. Ший балха тIа цо пайда эц бурув тохара гIулакхa керда мел долча хIамаех, ше а лех цо къахьегама овсарле лакхъергйола наькъаш. «Сунжанефте» дикагIа вола рационализатор ва из. 1958 шера цо еннача рационализаторски предложенеех дукхагIа яраш балха юкъе а йихьа, шера 60 эзар сома пайда баьннаб.

Карабулакско-Ачалукски мехкдаьтта доалла моттиг эггара хьалха гучаяьккхачарех ва нов. Катасонов. Бурув тохилга сихдара тIехьа хьалхагIа къовсам болабаьрех, бурув тохача керда техника а технологи а юкъе йоалаяьрех ва Андрей Дмитриевич.

Сурта тIа: «Сунжанефта» НПУ бурув деттача участкан начальник А. Д. Катасонов.

Тха дикагIа дола совгIат хьона да, хьамсара парти

ССКП XXI-ча съезда сийна январь беттарча планал совгIа паччахьалкхенна эзараш тоннаш продукци яла дош деннадир орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода коллективо. Абасалиевс кулгалдеча № 1 йолча установкан болхлоша тIаийца декхар укх бетта планал совгIа 800 тонн мехдаьттан сийрда продукташ арахеца аьнна дар. Из декхар сийленца кхоачащдир цар. Укх бетта планал совгIа 1000 тонн продукци ара а хийца, бутт чакхбалалехьа 300 тонн кхы а яла лаьрхIад цар.

№ 1 йолча установкан коллективал тIехьа ца бусаш дика къахьег нов. Степычкина кулгалдеча № 2 йолча установкан коллективо а.

Дукха ха яц сменни инженерал болх беш хинна новкъост Мурдаев № 3 йолча установкан кулгалде хьожаваь. ХIаьта а гуш да цо дика кулгалдарах даьха хьокхамера толамаш. Планал совгIа 700 тонн продукци яла аьнна тIаийца декхараш 2000 тонн гаргга продукци а енна тIехкхоачащдаьд цу установка тIарча коллективо.

ГЛУХОВ Н.

Декхараш ханал хьалха кхоачашдаьд

ССКП XXI-гIа съезд хьаелла ди тIаккхачалехьа еррига трактораши юртбоахама машинаши тоае шоаш гIаийца декхар ханал хьалха тIехкхоачащдаьд Шалински совхоза механизатораша. 44 трактор тоае лаьрхIача метте, 53 трактор тоайир цар. Съезда сийна шоаш тIаийцача декхарел совгIа тоаяьй механизатораша комбайнаш а кхыйола юртбоахама машинаш а.

Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьлар 1-ча отделенера нов. Куприяновси 3-ча отделенера нов. Бетишевси кулгалдеча тракторни бригадай коллективаш.

ТКАЧЕНКО М.

Съезда сийна

Дикача совгIаташца партен XXI-ча съезда накъа ера Карабулакерча бурув деттача конторан нов. Косьяненко Николайс кулгал деш йола бригада.

Ханал хьалха, йисте а яьккха болх бе дIаелар буровикаша № 33 йола скважина.

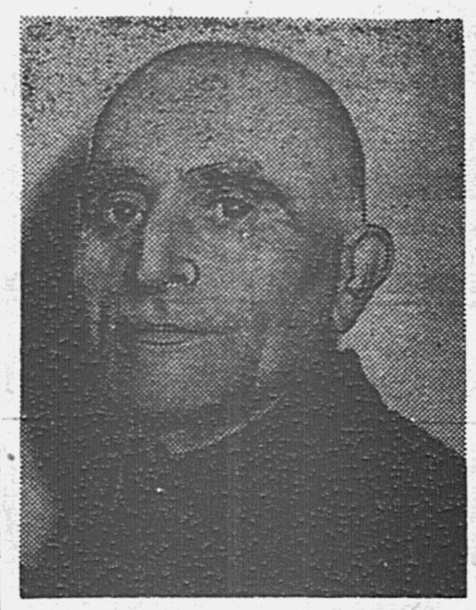
ХIанз кердача № 35 йолча скважина бурув тохаш ба хьалхле лелаеча бригадера буровикаш.

Кхы а доккхагIа балха толамаш доахаргда оаха дIахо йодача хана — йоах нов. Косьяненкос.

Сурта тIа: бригадан мастер нов. Косьяненко Николай.

ПЛИЕВ И. сурт.

1930-ча шера денз ва Бариев Iисий Асхьаб цистернаш мехкдаьттах юзаши йоассаеши. ХIанз Назранерча машин-наькъа станце къахьегаш ва н. Бариев.

ЦIаккха а балха тIера ца воалаш, из юкъе ца буташ, мехкдаьтта кIезигагIа дойтарна къовсам лоаттабеш хьавоагIа Асхьаб.

Ший балха говзал Iомаю цо къонача болхлошта. Духхьал болх баь ца Iеш, ший балха говзал дешарца лакхъеш хьавенав Бариев.

ССКП XXI-ча съезда сийна мехкдаьттан продукташ йовлга кхы лаьгIде лаьрхIад аз — йоах Асхьаба.

Сурта тIа: Бериев Асхьаб. И. Плиева тексти сурти.

Дика толамаш

ССКП XXI-ча съезда сийна къахьегама вахте а этта валови продукци арахецара январь беттара план съезд хьаелла ди тIаккхачалехьа тIехкхоачашъяьй Грознерча литейно-механически завода коллективо.

Доккхий толамаш даьхад завода дIа-юха телаш йола ЦIе байракх лелаеча н. Семыкина кулгал деча литейни цехои н. Пейсаровс кулгалдеча менгеш деча цехои.

Сийдолаш а заводе дика бовзаш а ба хIара денна балха заданеш 230—250 процент кхоачашъеш бола литейни цехера формовщикаш Сушкои, обрубщик Мальсагови, 160—180 процент нормаш кхоачашъеш бола Цатуръяни, вагранщик Бахтиеви, механно-сборочни цехера токараш Мидаров Беслани, Наливайкини, слесарь Быкови.

Заводе хьалхле лелаерашца социалистически яхье а баьнна дика къахьегаш ба ВЛКСМ завода комсомольски организацен секретарь вола слесарь Кузнецови, слесарь Орлови, электросварщик Лавроваи, маляр Симановаи, иштта кхыбараш а. Цар хIаране юкъера лаьрхIача 120—130 процент кхоачашъю шоай балха нормаш.

Даьхенна планал совгIа 50 эзар сомал тIех продукци еннай завода коллективо.

А. ДОДОВ.

ТIехдика хьокхамаш

Дикача балха толамашца ССКП XXI-ча съезда накъа баьхкар Сунженски районерча Кирова цIерахча колхозера хьайбаш леладераш. Укх бетта 25-ча январе кхаччалца шоаш лелабеча 320 Iаттагара 78 тонн шура яьккхар цар. Из хул юкъера лаьрхIача, хIара Iаттагара 25 дийнахь 250 килограмм гаргга, хIаьта цхьан дийнахьа — 9 килограммал тIех.

Iан шийлагIа лоархIача январь бетта иштта дика къахьегама толамаш даха хьайбаш леладерий вIаштIехьадаьннад хан-ханнахьа доаггIача тайпара хьайбашта доакъар телаш а, чудоахка моттигаш цIена лоаттаеш а, доаханна деррига Iунал дика деш а хиларах.

Социалистически яхье баьннарашта юкъе хьалхле лелаю доярках нов. Комаренкос. Цул дукха тIехьа ца юсаш хьайоагIа доярках Сдобниковаи Яковлеваи.

АХРИЕВ М.

Нураев Султан нийсача новкъа ва

1957-ча шера декабрь бетта Грознерча производственно-товарни конторан электрообессаливающи цхьоалагIча цехе скрепер тIа балха вера 19 шу даьнна зIамига саг Нураев Султан.

Цхьаккха а балха говзал йолаш вацар из цу хана. Попов Сашицеи Антропов Борисацеи доттагIал тоссаделар Султана балха эттача хьалхарча деношка. Производственно-товарни конторан кагирхой масса йолча хана социалистически яхьа а, къахьегама а, кхыдолча комсомольски гIулакхашта а юкъе хьалхле лелаеш хьабоагIар. Уж санна хиларна къахьега ваьлар Нураев. Школе цо яьккха 9 класс балха тIа накъаьлар, шийца болх берий новкъосталца цо Iомайир товарни оператора говзал.

Кагирхошта юкъе ший моттиг хьа а лаьца ший а ший новкъостий а сий совдоахаш къахьегача Николай Мамайс дIаболабаь сийлен къахьегаман болам хьал а лаьца хIара денна йола нормаш тIехкхоачашъе дош делар Нураевс. Балха говзал совъяккхарна деша дезилга кхетадир Султана.

ДIадахача шера ноябрь бетта партен XXI-гIа съезд гулъярах бола соцам арабаьнначул тIехьагIа кхы а чIоагIагIа къахьега баьлар вай республикера къахьегамхой. Царна юкъе доккхагIа дола дакъа хьаллаьцар кагирхоша.

Партен XXI-гIча съезде новкъоста Н. С. Хрущевс ергйолча доклада тезисашта жоп луш Москва — Сортировочни депон комсомольцаша а кагирхоша а коммунистически къахьегаман болам дега тIара къоабал баь дIаболабир Султана болх беча цеха коллективо.

Вай республике эгара хьалха коммунистически къахьегаман коллектив, бригада, смена аьнна цIи тилларна къовсам болабаьчарца я Султанаца болхберий смена. Цар дош деннад коммунистически хьисапе болх бе а, деша а, баха а. Цу хана денз кхы а дукхагIа чIоагIденнад Султана новкъосташцара доттагIал. ХIанз болх беш волча хана Султан бIаргаго йиш я шийца болх беча мехкарашта хала балхаш деча новкъостал деш воаллаш. Масса йолча хана люк дIакъовлаш а хьаделлаш а Усачева Любайна а кхы болча кхалнаха а новкъостал ду цо. Цунна эхь хетац ца ховр царга хатта, шийна ховр царна дIахьеха. Укх шера из деша вахав сайрийнарча кагирхой школе 10-ча классе. Бакъда, дика болх беш а дешаш а вар аьнна ца Iеш шоайла ювзаенна йола говзалаш а Iомае лаьрхIад цо. Из ва хIанз слесарни говзал Iомаеш.

Иштта цун ха хул новкъосташца сакъердаме книжкаш деша а царех лаьца шийна хетар дувца а.

Вай городерча кинотеатрашка керда кино деча берригаш вIашагI а кхийте хьажа болх Султанаца болх беш бола доттагIий. Шоашта кино миштa хийтар, цига хоза фу дар дувцача кагирхошта юкъе масса йолча хана бIаргаго йиш я Нураев Султан. Массаварг а цунца раьза хулаш, сатийна дувц цо кино хинна дика дар а кхоачамбоацар а.

Коллектив барттайна мел хул къахьегаман овсарле совгIа йоал, хIаьта вахар дукхха а сакъердамегIа а хул, — йоах Султана. — ДIахо йодача хана кхы а чIоагIах къахьегарца тхоай низ а хьинар а кходергдац оаха партен XXI-ча съездо чIоагIъергйола ворхI шерара план кхоачашъярна.

ГАЛАЕВ ХАМАТХАН.

Механизатора совгIат

Трактораши юртбоахама инвентари тоаяь а яьккха партен съезд хьаеллача денна сийленца накъа ваха дош деннадар Старо-Юртовски совхозерча тракториста Султанов Мовлата. Из дош съезд хьаеллалехьа кхоачаш а даь ше тоаьча тракторца укх деношка массехк гектар лаьтта аьхад нов. Султановс.

Сурта тIа: Старо-Юртовски совхоза тракторист Султанов Мовлат.

Куимова сурт а текст а.

Массазза йола комиссеш — юрта Совета чIоагIало я

Юрта совет — юрта бахача къахьегамхой Iаьдала орган я. Цох тийша цунга дIаденнад доккха паччахьалкхен гIулакх — къахьегамхой вахара йоакхо яр. Халкъо шийна гIулакх де хержа орган я из. Юрта совет иштта йола орган хилар кхета а деш, болх бу тха Первомайски станицен Совета депутаташа.

1957 шера хоржамаш ма хилланге а, юртсовета хьалхарча сессо хержар массазза йола станица тоаяра, культурни вахара, юртбоахама, финансови комиссеш. Цу комиссешка гIолла чакхдоахар юрта деш дола тайп-тайпара гIулакхаш, исполкома а сессен а заседанешка дувцаргдола дешаш кийчдора.

Дика болх бир колхоза плотника депутат Николай Ефремович Писков керте латтача станица тоаяра комиссес. Пхи саг ва цунца. Нахаца чIоагIа бувзам лелабу цо. Цо вIашагIтехай 30 сагах латта ший коллектив. Цудухьа цунга болх дика а булу. Харжархоша де аьнна шоай депутаташта тIалиллар кхоачащделга — ший балха тIа кертера дар лерхI цо.

Дукха балхаш даьд цо станица тоаеш. Цун инициативах станицан улицашкарча наькъашка жагIа биллаб, хин тIеи арыкаш тIеи гIолла ухка кхо тIий тоадаьд, ши тIий тиллад, станицера станце Заградино кхаччалца болча новкъа асфальт йиллай, гIашлой никъ биллаб, цул совгIа, станицан улицашка а даьд 3 эзар квадратни метр дола асфальт йилла гIашлой наькъаш, 3 эзар гаргга гаьнаш егIай, доахан чугIоргдоацаш карт а ясь, кашмаш тоадаьд. ДIадахача шера станица тоаеш 112 эзар сом дIадахийтар, царех райисполкомо хьахийца 86 эзар сом дар, самообложенех гулдаь 13 эзар сом дар. Уж деррига балхаш чакхдоахаш воскресникаш а деш дика дакъа лаьцар станицерча наха. Планах йоаггIача тайпара бетта шозза заседани йора комиссес. Цу заседанешка цо дувцар ший дIахо де деза гIулакхаш, станицерча а колхоза а хьалхле лелаеча болхлоша деча къамаьлашка ладувгIар.

Воскресникаш деш дика болх бир комиссен членаша Е. Гамаюновс, П. Концовс, комиссен активисташа П. С. Галавановс, С. И. Сухаруковс, кхычар а.

Ший болх дика чакхбаьккхар культурни вахара комиссес. 5 члени 25 активисти ва цунца. Цу комиссена хьалхле лелаеш я колхоза зоотехник Мария Семеновна Еремкина. Дукха низ тIабахийтаб цо станицаш культура а школани культпросветучрежденейи болх а тоабеш. Масала, дешара керда шу долалуш ший заседане цу комиссес стансовете дувцаргдолаш кийчдир школани всеобучеи дешара-кхетама балха дош. Цу заседане цо дийцар деррига бераш школе чуозанза хиларах а берий даьшцара кхетама болх мела барах а дола дош. Стансовете уж дешаш а дийца, школан болх тоабеш дола гIулакхаш де оттадир. Берий даьшца - ноаношца къамаьлаш деш, школерча берий дешара гIулакхага хьожаш, комиссес болх бар бахьан долаш, деррига бераш школе деша чуэза хилар, берий дисциплина а дешарах кхетилга а лакхделар, берий тайп-тайпара йола кружокаш болх бе йолаелар.

Станицерча № 4 йолча магазино ший болх во беш ха эттар. Бахача наха хIара денна эша товараш: маькх, фаткен, кхыдараш а хилацар магазина чу. Уж товараш ийде нах городе баха безаш хулар. Из дар завмаг волча Актоковс наха эшар ца довзаш, ший болх во беш хиларах. Комиссес районе гIолла дийца а дийца, бахача наха хадданза уж продукташ хулийтилга вIаштIехьа даьккхар.

Станицан культура лакхъеш а кIезига болх баьбац комиссес. Станице хIара цIагIа хIана яц аьнна радио я, радиогазета да, концерташ увттаю. Юртсовета депутаташа радиоца къамаьл ду, воскресникаш маца хургда хойт, дикагIа болча болхлой опыт йовзийт. Художественни самодеятельноста кружоко кхай тIа, Кень-Юрта, станицан клубе 85 концерт оттадаьд. Харжархоша тIадилларах станице колхозо ший низаца хьалъе йолаяьй керда клуб.

ДикагIа болча болхлой опыт вIаши йовзийта аьнна станице вечер оттаеш дика дакъа лаьцар цу комиссен членашеи активисташеи. Шоай болх дика бир комиссен членаша ветфельдшера А. Писковс, бешамашка болх беча бригадан звеньевая йолча В. Мельниковас, активисташа хьехархочо Л. Лебедевас, клуба заведующи йолча М. Маркина, кхычар а.

1 Мая цIерах йолча колхоза кассира Леля Дмитриевна Кузнецовас хьалхле лелаеча финансови комиссес дика чакхбаьккхар юртбоахама налоги самообложении гулъяра болх. Вокх комиссеша а санна ший балха тIехь цо чIоагIало лувцар дуккхача нахаца лоаттабеча бувзамца.

Станицан Совето айхха бувзам лоаттабу станицерча 1 Мая цIерахча колхозаца.

Сельсовета исполкоме хан-ханнахь ладувгI колхоза хьалхле лелаераша, цун правленес бIаьстанга кийчо еш, гота чакхйоаккхаш, дIайийна культураш чуэцаш, доакъар кийчдеш, Iана тIехьа хьайбашта кийчо еш, иштта кхыдар деш а колхозо деча балхех лаьца дувцарашка. Балхашта юкъе нийслу кхоачамбоацараш дIадаха эшараш белгал а доахаш, юртбоахама комиссенга гIолла уж гIулакхаш чакхдаьхад. Юртбоахама балхаш ханнахьа чакхдаха станице баха нах оарцагIа боахаш колхоза доккха новкъостал даьд юртсовето.

1958 шерара балхаш дика а ший ханнахьа а чакхдаьхар 1 Мая цIерахча колхозо. Юккъера лаьрхIача цхьан гектара тIара 19,8 центнер ялат, цIаккха ца хиннача тайпара дукха — 167 центнер баьца дааращ даьхар цо. Дика дийбад колхоза доахан, жа, коа тIара оалхазараш. Планах 2250 килограмм йолча хIара Iаттагара лаьрхIа 2400 килограмм шура яьккхай, яхкача котамгара 125 фуъ гулдаьд. Паччахьалкхенга ялат, шура, дулх, фуаш дохкара план тIехкхоачашъяьй. Колхозо уж балхаш деш хадданза новкъостал дир цунна стансовето.

ХIанз укх сахьата колхоза специалисташи цун правлении семилетках йоагIа колхоза план оттаеш я. Из цIенхаштта гIулакх да. Юрта Совета аргIан йоагIача сессе ювца а чIоагIъе а оттаергйолаш я из план, дуккха колхозникаш, гIулакхера нах, болхлой дакъа лоацаш а болаш.

Юрта Совета де аьнна 15 гIулакх тIадилладар харжархоша. Царех 14 кхоачащдаьд. Бани йиллар, Балининеи Маяковскеи цIерах йолча улицашка водопровод йиллар, асфальт йилла наькъаш дехкар, кхыдараш а. Первомайски станицеи Грознеи дIа-юха ухаргйолаш автобус хилийта аьнна тIадилла гIулакх кхоачащданзар. Автотресто де тиганзар из гIулакх, Первомайски станице автобус ахийтар пайда болаш хургдац аьна, цунца дIа-юха аха безаш дукха болхлой, гIулакхера нах боллашехьа а.

Тха юрта Совета берригача 27 депутата шоай балха отчет еш къамаьлаш даьд шоай харжархошта хьалхашка. Дукхача депутаташа айхха бувзам лоаттабу бахача нахаца, цар дага доалларашка ладувгI, партени правительствони соцамаш довзийт царна. Иштта бола депутаташ ба Броворов, Самарзцева, Тупицына, Концов. ССКП ЦК-а декабрьски Пленумах, СССР-а Лакхехьарча Совета сессех СССР-а бюджетах, иштта кхыдарех беседаш яьй цар наха.

Ерригсоюзни перепись еча а чIоагIа дакъа лаьцар юрта совета депутаташа.

Юрта совета иштта дика болх бе мегаьд цо ший болх дуккхача нахаца бувзам а болаш, активаца чIоагIало а лувцаш вIаштIехьа баккхар бахьан долаш.

Юрта Совета чIоагIало я — массазза йола комиссеш, царга гIолла чакхбоаккх юрта Совето беррига ший болх. Массазза йола комиссен актив — дуккха нах творчески къахьега оарцагIа бахара а уж юрта доал де шерра юкъе озара а юрта Совета бола оагIув ба.

Республикерча юртсоветашта оттаьча социалистически яхьа юкъе тха станицан Совето шоллагIа моттиг лаьцай.

П. ТОЛКАЧЕВ,
Первомайски станицан стансовета председатель.

Ханал хьалха

Январь бетта хьалхарча деношка Грознерча «Новая Катаяма» яхача поселке керда тика хьалъе йолаелар НГIАССР-а торговлен Министерстван строительно-монтажни управленен 1-ча участкан коллектив.

Планах цхьан беттеи ах беттеи хьалъе езаш йола тика партен XXI-ча съезда сийна январь бутт чакхбалалехьа хьалъетта яккха, аьнна тIаийца декхараш ханал итт ди хьалха кхоачащдаьд участкан каменщиккий бригадо.

Дика къахьийгар каменщикаша Айвазянеи, Григорьянцеи, Мадаевси, раствори кирпишкаши тIаккхухьаш болча болхлоша Глуховаси, Савинаси, Заракаеваси иштта кхыбараш а. Болх дика вIашагIбеллар каменщикий бригадан бригадир волча н. Бочкаревс.

— ГIишлош хьалъяра балха юкъе чIоагIа лоархIаме да строительни материалаш йоацаш бригада йисача хана тIехьагIа бе безача балха кийчо яр, — йоах цо. — Къаьстта дика гIулакх да болх дIаболабалалехьа сахьат хьалха маркхал кийчбелга. Цо йиш хулийт каменщикаш хьаккхачарца болх дIаболабе.

ХIанз партен XXI-ча съезда а РСФСР-а Лакхехьарча Советен моттигашкарча советашкеи хургйолча хоржамий а сийна къахьегама вахте латташ керда толамаш доах бригадан коллективо.

Хь. ХАСАНОВ.

Ерригсоюзни яхье — кхоалагIа моттиг

Вай сийлахь-йоккхача Даьхен массайолча предприятешка, совхозашка, колхозашка санна дегаш гIоздаьнна къахьийгар дIадахача 1958-ча шера Грознерча геолого-разведочни конторерча мастера нов. Дубровске кулгалдеча геолого-разведочни бригадан коллективо.

Планал совгIа 6,5 эзар метр бурув техар цу хьинар долча болхлой коллективо.

Толаме къахьег болхлоша укх кердача шера а. Бурув тохара план тIехкхоачашъярца накъа баьхкар уж парте XXI-ча съезда.

Укх деношка «Грознефтеразведка» яхача тресте телеграмма ера Москвера. Мехкдаьттани химически промышленностан профсоюзий Центральни Комитета Президиумо ловца боахх Ерригсоюзни социалистически яхье яьннача геолого-разведчиккий коллектива кхоалагIа дола совгIат даларца йоахар цу тIа.

М. ЭЛЬМУРЗИЕВ.

Коммунистически къахьегама бригадан балхахи, вахарахи, дешарахи

«Красный молот» яхача завода № 5 йолча котельни цехе дIачуваьлча бIаргагу — укхаза болх беш коммунистически къахьегама бригада я, аьнна доккхача алапашца яздаь плакат. Цигача коммунистически хьисапе къахьега а баха а деша а, аьнна шоашта доккхий декхараш тIаийца къахьегаш я Рогожина Василес кулгалдеш йола котельщикий комплексни бригадан коллектив.

Вай мехка дикагIа йола бригадаш из цIи яккха къовсам лоаттабе йолаеннилга шоашта хьахайначул тIехьагIа заводе эггара хьалха болабеннаб цу бригадан членаш вIашагIбеттабала а цул тIехьагIа бригада вIашагIйоллилга дувца а. Ши ди дадалехьа массанеца диийца а диийца коммунистически хьисапе болх бе а баха а, деша а, аьнна шоашта декхараш тIа а ийца сийленца къахьега болабелар уж.

Бригадерча 12 болхлочох 4 сварщики, 3 котельщики, 3 рубчики, 2 слесари ва.

Шоай низи хьинари кхо ца деш барттайна дика къахьегарца, коммунистически къахьегама бригада, аьнна сийдола цIи а яьккха цу бригадан членаша къахьега 1,5 бутт совгIа ха яьннай. ЛаьрхIача-м дукха ха яц из. Цхьабакъда, цар ноябрьи, декабрьи, январьи бетташка даьхача доккхийча толамашка а вахара а дешара а юкъе хиннача хувцамашка а хьежача дукха ха дIаяхача санна хеталу.

Нагахьа санна 1958-ча шера сентябрьи октябрьи бетташка цар нормаш 150—200 процент кхоачашъеш хиннаяле, коммунистически хьисапе къахьега аьнна доккхий декхараш тIаийца уж болх бе болабелча денз из процент белгалйоалаш лакхъелар.

Ноябрь беттара план дикагIа йола продукци арахецаш бригадан коллективо 340 процент кхоачашъяьй. Декабрь беттара план котельщикаша кхоачашъяьй 368 процент. ХIанз январь бетта, къаьстта ССКП XXI-гIа съезд хьайийлача деношка 400 процентал лохагIа йоацаш кхоачашъю цар шоай нормаш.

Бригадан дукхагIа болча членашта шишша-кхоккха специальность харах декхараш кхоачашдеш чIоагIа новкъостал хул. Къаьстта укх тIехьарча деношка 5 болхло цамогаш а хинна хала лелабе безаш бар цар болх. ХIаьта а шоай эррига говзал, хьинар балха юкъе а дихьаь арахецаш йола продукци лоха ца йолийташ хьабоагIа юхе биса бригадан членаш. Хьалха, коммунистически къахьегама сийдола цIи бригадах тиллалехьа, тха йиш яр болхло цамогаш хилча цун когаметта кхывола болхло дIаоттаве, йоах котельни цеха мастера нов. Зевильев Павела. ХIанз из бригаде де йиш яц. Цу духьа царна чIоагIа эшаш я тайп-тайпара йола профессеш. Уж профессеш Рогожина бригадерча болхлошта ца ховре хIанз уж дукха болхлой цамогаш хилча продукци кIезиг ца йолийташ, арахецеи, январь беттара план 7 ди хьалха кхоачашъеи йиш хургьяцар.

Бригадан члений балха юкъе санна тIеххьарча бетташка вахара а дешара а юкъе а хиннад дукха хувцамаш. ХIанз бригадан членаш кино а театре а цхьан вIашагIкхийте ух. Цул совгIа шоаш кинога а концертага а хьежа баьлча юха а вIашагI а кхийте цун къоастам бу. Бригада вIашагIйоллалехьа царна хацар шоай хIара новкъост миштта вах. ХIанз бригадан хIара болхлочо хов, шоай новкъостий мича бах а, фу эшаш ба а, миштта бах а. Дукха ха йоаццаш бригадан член котельщик нов. Ковальчук цамогаш хиннача баха хилар бригадан членаш. Иштта каст-кастта хIаране цIагIа шоаш балхах мукха болча хана вIашагIбетталуш шоай балхах а, вахарах а, дешарах а лаьца къамаьлаш деш хьабоагIа уж. Иштта бахача цу болхлой сийду завода эрригача коллективо, цар шоашта юкъе леладу эхь-эздел хьоькхам эца мегаргболаш да.

Дешарца шоай балха говзал а кхетам а лакхбарна чIоагIа къахьегаш ба бригадера берригa болхлой. Слесара Савельев Павела Iомадаьд сварщикал, сварщика Мамонов Дмитрес газосварщикал, слесара Чиканов Владимира газорезчикали сварщикали Iомадаьд, Рогожин Василес шоай балха юкъе эшаш йола эррига профессеш Iомаяьй. Иштта массане а Iомаяь а Iомаеш а я тайп-тайпара профессеш.

Бригаде цхьаккха член вац хIанз политически а дешара а кхетам лакх ца беш. Рогожин Василий партен истори Iомадеча кружоке дешаш ва, Равчеви, Корольнови, Малики сайрийна дешача школе дешаш ба, вожаш берригаш а текущи политика Iомаеча кружоке ухаш ба.

Цу деррига гIулакхашка хьежжа дика лелабу бригадо агитационни болх а. ХIара ден-денна семилеткахи тайп-тайпарча темаяхи лаьца агитатора нов. Чикановс бригадан а цеха а къахьегамхошта юкъе беседаш ю.

ССКП XXI-ча съезда сийна коммунистически хьисапе къахьега а, баха а деша а ,аьнна шоаш тIаийца лакхара социалистически декхараш сийленца тIехкхоачашдеш, коммунистически къахьегама бригада, аьнна шоай бригадах тилла сийдола цIи лакха лоаттаеш цхьа барт болаш хьабоагIа Рогожин Василес кулгалдеш йолча коммунистически къахьегама бригадера хьинар дола къахьегамхой.

В. БОГАТЫРЕВ.

Саг хозвер къахьегам ба

Очерк

«Назрановски» совхоза мастерскен коа нонагIо тайп-тайпара автомашинаш латтар. Мастерске шоаш дIаеннача юртбоахама машинашта ремонт яь яьннайий хьажа баьхка совхоза отделеней кулгалхой бар цу машинашца хиннараш.

Ремонт е дIаенна тракторащ а кхыйола юртбоахама машинаш а латтар мастерске чухь а коа а. Оттаяьча хана а ханал хьалха а уж ремонт яь яхар цу мастерске болх беш болча тайп-тайпара говзал йолча болхлоех тийша да. Царех цаI ва ворхIлагIча разряда токарь вола Тумгоев СаIит.

ДегIа дукха лакха а воацаш лоаца тесса Iаьржа мекх а долаш къона саг ва СаIит.

Мазута Iатташ а йоахкаш фуфайка ювх СаIитага, хьаь тIа дукха хьалтетта а йоацаш сийнача зипа кепка а тул. Лоацца аьлча цун барзкъа а, къаьстта касттача хана аз кхетаяь цун оамал а — из къахьегамо хозваьча сега хулаш да.

Токарал болх бе СаIит Iомавелар ше Казахстане волча хана. Шин шера токара курсашка дешар эехьа довнзар хургволча специалиста. Уж курсаш чакхъяьхачул тIехьагIа Кустанайски областе а, ,тIаккха Карагандински машиннаькъа Кушмурунерча паровозни депо а токарь волаш даьча балхаша геттара дика шаьрйир цун дукха еза специальность, говзал а лакхйир.

«ДИП-200» яхача токарно-винторезни станока тIа бу СаIита хIанз болх. Из станок балха тайнача кулгий бе йоал.

Со мастерске чувахача «Беларусь» яхача трактора болт еш воаллар СаIит. Рояль дика ховча музыканта дараш санна лелар станоках детта цун кулгаш, кулгий пIелгаш, кадай лелар цун къона маьженаш. Белгала дар, шийна хьалхашкара декхараш довзаш, болх дика ховш токаро ду гIулакх деш хилар. Йоккхача йIовхал тIа кхехкача хих кхувсалуча цицхашта тара сиха дIаух победита чехка тедача болт е беллача гIажа сомал долча гIовра тIара аьшка шолхаш. Йиллача ханал шозза сихагIа юха оттаду СаIита победит. Иштта сиха да цун яь яьнна болт дIа а йилла керда болт е кийчо яр. Иштта хьаяь йоалл цаI, шиъ, кхоъ, йиъ, пхиъ болташ...

— Болх миштта лел? — хьаьттар аз СаIитага.

Дика лел. Баьдар аьлча, де дезараш бIаргадайча дукха-м хет, хIаьта а дего кулгашта низ тIа а техе ханал хьалха кхоачашдулу сога декхараш.

Уж къамаьлаш СаIита деча хана зIаммига а хIама хоалац цох вIалла куралах хIама доалл, аьнна. Ше балха йоахача йоккхийча коталонех а, уж бахьан шийна телача совтIатех а, комсомола обкома член а, совхоза комсомольски организацен секретарь а ше хиларах доккхал деш вале а, цох вIалла а сонтал еш вац комсомолец. Цу оамалаша къаьстта хозду СаIита деррига гIулакх, цун вахар. Цар массанена дукха везийт из.

СаIита цхьан минута дагара далац Коммунистически партен XXI-ча съезда сийна, ворхI шерарча плана хьалхарча шера балха боарам 180—200 процентал кIезигагIа ца хилийта ше тIалаьца декхар. Из декхар кхоачашдарна ше беча балхо кIаьдвац СаIит, тахан беча балхо кхоана берггболча балха дукхагIа низ лу цунна.

Къахьегамах доахкача дикача гIулакхех дувзаденна да СаIитах доахкжа кхы а дукха гIулакхаш. СаIит малар молаш вац. Наха тоам бар, дика хетар, де йиш йола гIулакх деш, эздел долаш, безаме саг ва из. Цу оамалаша, цу гIулакхаша кхы а хозду цун вахар.

Цох доахка гIулакхаш, цун оамал, эздел зелла ха яьккхар аз Сагита болх беча а из вахача моттиге а. Цун общественни болх зувш а кхоачам боллаш ха яьккхар аз. СаIитах доахка уж дика гIулакхаш айса зийча, янза ца йоалаш уйла йир аз: «Сево беннаб-теш цу кхыча дукхача кагирхошта тара волча зIамигача сага иззал боккха низ?».

Бакъда, цунца со ала валлац СаIита, дер деш вай мехка из цаI мара вац. Дукха ба вай мехка, гIорбаьнна цIи хеза а хазанза а бола къона къахьегамхой. Бале а, цу хIамашта айса СаIит зерах, цу сайна дага дехачунна жоп лехар аз. Из жоп лаха вIалла а хала хиланзар. Кердача хано, хьалхашка латтача исторически кердача декхараша, Даьхе езаро беннаб СаIита селла боккха низ. Из дар сона СаIитах, цун турпалча къахьегамах, цIенача вахарах корадаь жоп.

М. ХАШАГУЛЬГОВ.

Гучаяханза йолча торонех пайда эца беза

(«Кавказ» яхача колхоза председатела нов. И. Шелеста дийцар).

Тха колхоза боахам дегIабар ворхI шерара план оттаеш колхоза боахам кхы а шербарна, гучаяханза йисача торонех бизза пайда эцарна уйла тIаяхийта ба «Кавказ» яхача колхоза колхозникаш.

Нагахьа санна тIехьарча шерашка дегIабеначa колхоза боахамага а цун дегIаба хиннача торонашка а хьежача бокъонца гучадоал коммунистически партен политика нийса йолга а дIахо йодача хана юртбоахам дикка дегIабоалабе йиш колхозага йолга а.

ТIехьарча пхе шера колхозе массехказза дегIаденад хьайбай продукташи ялати даккхар. Нагахьа санна 1953-ча шера 23410 центнер ялат гулдеш хиннадале, хIара беттача Iаттагара 880 килограмм шура йоаккхаш хиннаяле, артела боахамах хьахулаш бола пайда 1942 эзар сом хиннабале, хIанз 1958-ча шера ялат гулду 60 эзар центнер, хIара беттача Iаттагара яьккхай 2277 килограмм шура, колхоза боахамах хьахулаш бола пайда лакхбеннаб 7800 эзар сомага кхоачаш. Цхьабакъда, дIадахача шера шоаш колхоза боахамах ийцача пайдах тоъам хулаш бац колхозникаш, цар йоах из шу дар юртбоахам миштта дегIабоалабе йиш я тхога хьахойташ дола ший тайпара шу.

Колхоза боахам белгалбоалаш дегIабера паччахьалкхенгара низболаш йола юртбоахама техника тха эца йиш хинначул тIехьагIеи йоккха говзал йола механизаторски кадраш колхозе болх бе хьачуяьхкачул тIехьагIеи.

ХIанз семилетках колхозникаша лерхIаш да лаьттанца болх дукха дикагIа лелабе. ХIана аьлча, тхона гучадаьннад лаьттангара тхоай эца йиш йола пайда оаха ца эцилга а дикагIа йола агротехника во лелаелга а. Уж гIулакхаш лерттIа леладича эггара боккхагIа пайда боахчма лур лаьтта долга хов тхона. ДIадахача шерашка колхозо пайда ца эцаш даьдача лаьтташка укх шера тайп-тайпара культураш дикагIа агротехникаца моттигера удобрени теха дIае а дикагIа хьувкъийта а лаьрхIад оаха. Цу гIулакхаша артела боахам белгалбоалаш дегIабоалабергба.

Колхозе во леладу моттигера удобренеш етташ лаьтташ хьаьндар. Хьайбай фермашка михо дIа-юха а кхухьаш, цхьаккха пайда ца эцаш эзараш тоннаш кхо улл. Из гIулакх укх гарггарча хана тоадой ялат а кхыйола культураш а хьувкъар лакхлургда.

Къаьстта оаха во къахьегаш лелаю цонаши хьайбаш доажаду моттигаши. Цудухьа хIара гектара тIара 7—8 центнер мара йол гулъяц, цул а кIезигагIа гулду моша доакъар.

Цу гIулакха теркам а баь гучаяханза йиса торонаш гуча а яьха колхозникаша лаьрхIад тайп-тайпара йола культураш дIаер шердарца а дикагIа хьувкъийтарца а хьайбашта шортта доакъар Iалашде. Цу гIулакхо йиш хулийтаргья хьайбаш дукхагIа дебаде а царгара йоахаш йола продукташ дукхагIа яха а.

Колхозе хьайбаш дебарга хьежжа хьалъе езаш я йIайха базаш а. Из кхоачашдарна оаха лерхI моттигерча материалех пайда эца.

Хьайбай продукташ йоахилга укх шера колхозе дикка дегIадоагIаргда. ХIанз кхоабаш латташ йолча хьаккех дийна йоллашехьа эзача 90—100 килограмм яргйолаш 3 эзар хьакха дIалургья 1959-ча шера паччахьалкхенна. Уж я 1958-гIча шера дIаеннaчул кхозза дукхагIа.

Укх шера детташ долча доаханна 150 етт тIакхетаргба, царгара хIаранегара йоаккха шура 2500 килограмм хургья. 9 эзар устагIага кхоачаш дегIадоагIаргда жа леладар, хIара устагIа тIара доаккха тха ялх килограммага кхоачаргда.

ТIехьарча шерашка колхозе во леладеш дар коа тIара оалхазараш дебар. Из гIулакх тоадарна оаха лаьрхIад укх шера 20 эзар яхкаш йола котам лелае а хIара котамгара 130—150 фуъ гулде а. Цу гIулакха инкубатор эцаргйолаш а 25—30 эзар кIориг хьалкхее йIайха моттигаш Iалашъергйолаш а вIаштIехьадоккхаргда колхозникаша. Цул совгIа, 500 совгIа никх а лелабергба укх шера колхозо.

Колхозникаша укх шера чакхдаха лаьрхIа уж деррига гIулакхаш кхоачашде а колхоза боахамах хьахула пайда 10 миллионага кхачийта а, цунца колхозникашта хIара къахьегама дийнахьа луш дола ахча а кхыйола продукташ а дукхагIа хилийта къахьегаш ба 1959-ча шера колхоза берригa членаш.

Иштта лерхI «Кавказ» яхача колхоза колхозникаша укх шера а семилетках а колхоза боахам дегIабоалабе а цунца колхозникий вахар кхы дикагIа тоаде а.

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

Абдуллаева Тамарий бригаде

ЦIе вымпел лелаеш хьайоагIа Грозненски районерча «Новый быт» яхача колхоза шурий-товарни ферман шоллагIа бригада. Цунна кулгал деш я итт класс йистейоаккхашехьа колхозе балха ена йоI Абдуллаева Тамара. Эггара хьалха Iаьсий леладеча балха тIа яхар из. Цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа шийх дика доярка хургхилар хьахьекхар Тамаре, низ тIабаххийтта ше хьийгача къица. Детта доахан дIаэца деза Iа аьнна шийга аьлча, гIад а яха раьза хилар из.

Денгара ди массаза доала совдувлар цун балха хьокхамаш, хIаьта дукха ха ялалехьа фермерча дояркашта юкъе хьалхара моттиг а яьккхар нов. Абдуллаевас, старши доярка а йир цоах.

Цхьабакъда, хьалхалаттача доярко болх беш йола бригада кхычарел тIехьаюсаш яр шура яккхара гIулакха. ТIаккха колхоза правлене, дояркашца дага а баьнна, комсомолка Абдуллаева Тамара оттае лаьрхIар цу бригаданна керте. Сихха тоабала болабелар бригадан болх. 1958 шера планал совгIа 4 эзар килограмм шура яьккхар цо. Доккхий хьокхамаш даьхар бригадацарча дукххача дояркаша. Масала, Нисимова Ольгас хIара фуражни Iаттагара 2450 килограмм шура яьккхар, план 2200 килограмм мара йоацача, хIаьта Петренко Надеждас 200 килограмм планал совгIа а йоаккхаш 2350 килограмм яьккхай. Цар шинне а дош деннад 1959 шера 2600 килограммал кIезигагIа йоацаш шура яккха. Шоай декхараш ханал хьалха кхоачашдаьд дояркаша Федотовас, Степановас, дуккхача кхычар а.

Дика лел цу бригаде политмассови болх а. Хан-ханнахьа дешаш газеташ а еш беседаш а я.

Боккхача безамца Iомайир цар новкъоста Н. С. Хрущевс XXI-гIча партсъезда ергйолча доклада тезисаш а декабрьски Пленума материлаш а. Вай партен XX-гIа с.езд хьаеллара сийна шоай низ ца кхобеш, хьинаре къахьегаш я Абуллаева Тамарий бригадера дояркаш.

Ж. МАХМАЕВ.

Хоржамашта кийчо дика ю

РСФСР Лакхехьарча Советеи моттигерча Советашкеи хургдолча хоржамашта кийчо яра гIулакх дика лел Наьсарерча мельзаводе. Завода клуберча агитпункте тайп-тайпара лозунгаши, плакаташи, вай. Даьхе укх семилетках мел хьалдолаш хургья гойташ йола диаграммаши йоахк.

Сакъердаме хул агитпункте сарахьа. Балхах мукъа волча харжархочун газет, журнал деша, шахматех, шашкех ловза, лекцега ладувгIа йиш я.

Харжархошта юкъе массово-политически болх лелабе 10 агитатор къоаста а ваь, участкашка дIачIоагIваьв завода партийни бюрос. Агитатораша болх дIаболабаьб.

НИКИТИН В.

ХАРЬКОВ. ССКП XX-гIа съезд хилча денз хьайоагIача хана 9 тайпара керда трактораш е Iомаеннай Харьковски тракторни завода коллектив.

ХТЗ конструктораша оттаяьча проектах хьаяьй тайп-тайпара балхаш дергдолаш йола 20-24 говра бар миссел хIаране низ бола «Т—19» типах йола йиъ трактор. Царех кхоъ-чархаш тIара я, цаI — малогабаритни гусенични я.

Сурта тIа: малогабаритни гусенични трактор.

Е. ИНДЕЕВА сурт
ТАСС фотохроника.

Ах бетта планал совгIа 31 эзар сома продукци

Укх шера хьалхарча ах шера коммунистически къахьегама смена аьнна цIи яккхарна яхье яьннай Грозненски химически завода нов. Ткача кулгалду смена. Январь бетта 15 дийнахь планал совгIа 31 эзар сома продукци арахийцай цо.

Дика къахьег боккхагIа болча аппаратчикаша Лифенкос, Барановас, аппаратчикаша Зночковскес, Куриловс иштта кхыбараша. 15-ча цеха коллектива дика новкъостал ду Коротковс кулгалдеча слесарий бригадо. МоллагIа шоашта тIабилла болх дика чакхбоакх говзача слесараша.

ЗАСОРИН Г.

АГИТАТОРА НОВКЪОСТАЛА

Советски хоржамий система дунен тIа эггара демократическегIа система я

Вай мехка хоржамаш дар массане а юкъара да. 18 шу даьнна мел бола СССР-а берригa гражданаш, цIека бос моллагIа бале а, моллагIа къамах бале а, маIа бале а, кхал бале а, моллагIа ди лелабеш бале а, дешар ховш ца ховш бале а, цхьаннахьа сайца бахаш ца бахаш бале а, уж хьабаьнна моттиг моллагIа яле а, боахам моллагIа болаш бале а, хьалха дIаяхача хана фуннагIа леладаь бале а бокъо йоллаш ба вай мехка Советашка депутаташ хоржаш дакъа лаца, хьакъалах тувлабенна уж беце.

Хоржама бокъо йола хIара Советски гражданин паччахьалкхен Iаьдала моллагIа а органе депутаталла харжа йиш я: 23 шу даьннадале СССР-а Лакхехьарча Советe, 21 шу даьннадале союзни е автономни республикай Лакхехьарча Советe, 18 шу даьннадале моттигерча Советe.

Вай хоржамаш массане а юкъара хиларо хьахьокх дIа мел дахача хоржамашка харжархоша дакъа лацара лакхарча проценташа. Из къаьгга гуш да СССР-а Лакхехьарча Советe хоржамаш деш харжархоша дакъа лацаро. 1937 шера 94 миллион харжархоех 91 миллионал совгIа (96,8 процентo) дакъа лаьцар хоржамашка, 1946 шера регистраци яьча харжархоех 99,7 процентo, 1950-чен 1954-чен шерашка берригача харжархоех — 99,98 процентo. 1958 шера — 99,97 процентo. Селла дукха харжархой хоржамашка боагIаш моттиг яц капиталистически цхьаккха а мехка.

Вай мехка хоржамашка дакъа лацар, массане а юкъара хилар паччахьалкхенна доал дара, паччахьалкхен Iаьдала органий балха тIахьажарна къахьегамхой юкъе озара боккха лоархIам болаш да.

Кхыча тайпара да гIулакх капиталистически мехкашка. Цига демократи бIаьхийчарна мара яц. ДукхагIа долча буржуазни мехкашка Конституцешеи хоржамий законашеи хоржамашка дакъа лацар массане а юкъара хилар дIакхайкадой а дуккха а миллионаш бола къахьегамхой е вIалла а харжара бокъонаш йоацаш, е йизза уж бокъонаш ца луш ба.

Англе кхадж тоссаш дакъа лаца бокъо йолаш харжархой спискаш оттаеча «квалификационни дийнахьа», вешта аьлча спискаш оттаеча дийнахьа хоржамаш деча округе бахараш мара бац, мехка тайп-тайпарча доакъошка из ди шера цкъа мареи цу тIа а цхьан ханеи ца хуландаь харжархой цхьадола дакъа, къаьстта бе болх боацараш, спискашта юкъе ца хьош а бисе кхадж тоссача дакъа лаца йиш йоацаш бус.

Англе хоржамашка дакъа лаца йиш йолаш вац 21 шу даьннар мара. Цу гIулакхо мехка политически вахара юкъе дакъа ца лоацийташ дуккха а кагирхой бут. 18 шу даьнна зIамига саг эскаре гIулакх де а тIом тIа ваха а мег, цхьабакъда политически дешаш дувцаш дакъа лаца мегаш вац.

Греци, Япони, Испани, Латински Америка санна долча капиталистически мехкашка хоржамий бокъонаш йоацаш бус «лохора чинаш» дола эскарера салтийи матросаши, вешта аьлча къахьегача наьха викалаш. ХIаьта цхьадолча капиталистически мехкашка хоржамаш деча дакъа ца лоацаш бус тIема гIулакхе мел бараш. Иштта хоржамашка дакъа ца лоацаш ба США 29 штаташкара тIема гIулакхера нах. Из цига доаш ца да эскаро политиканна юкъе дакъа лаца йиш яц ахарца.

Капиталистически мехкашка харжархой бокъонаш дIа миштта яьхай къаьгга хьахьокх Американ вIашагIкхийттача Штаташкарча хоржамий системо. Бокъонца бакъдараша хойтачох США хоржамий законаца 50-нега кхаччалца бахьанаш да къахьегама халкъага хоржамашка дакъа ца лацийта оттадаь, США хоржмашка дакъа лаца «массане» а бокъо я аьнна хьакхайкадаь дале а. Иштта къулбехьарча йиъ штате боахам хиларга хьежжа мара хоржамашка дакъа лацийтац, из иштта хиларах кхадж тасса бокъо йоацаш бус боахам боаца дуккха нах, къаьстта неграш а бусаш. Къулбехьарча пхе штате харжархой хоржамий налог яла езаш ба. Из яла йиш йоацаш биса миллионаш беднийна хоржамашка дакъа ца лоацаш бус. 19 штаташка английски мотт ховш хиларгеи «конституци» нийса дIаювца» харгеи хьежжа мара хоржамашка дакъа лацийтац, из иштта хиларах хоржамашка дакъа ца лоацаш бус кIезига дийша бола нахи болхлой-иммигранташи. Ткъаь итт штаташка хоржамашка дакъа лаца бокъо йолаш бац пособи доагIа нах, хIаьта бархI штаташка налогаш ца телаш бола индейцаш. Бокъонца аьлча хоржамий бокъонех баьха ба неграш.

Советски хоржамий бокъо берригача гражданашта — болхлошта, ахархошта, интеллигенцен цхьатарра я. Хоржамашка цхьатарра бокъо йолаш дакъа лоац СССР-а берригача къамий гражданаша. Советски Союза хIара гражданин общество из моллагIа хьал долаш вале а хоржамаш деча цкъа кхадж тасса бокъо йолаш а ва харжархой цхьан списка тIа — вахача меттиге е хоржамаш деча дийнахьа из волча харжархой списка тIа дIа а язву.

МоллагIча а Советe хоржамаш деш массане а цхьатарра бокъо хилар Iалашдарна хоржамаш дара законаца оттадаь да хоржамий округаш бахача наьха боарамга хьежжа цхьан бокъонех вIашагIъехкилга. РСФСР къахьегамхой депутатий Советашка хоржамаш ду округашка гIолла укх боарамех:

краяни областани Советe, 1500-нел кIезигагIеи 60.000 сагал дукхагIеи боацача нахагара цхьа депутат:

автономни областа областан Советe 1500-нел кIезигагIеи 3500 сагал дукхагIеи боацача нахагара цхьа депутат.

Районни Советe бахача наьха 1000 сагагара цхьа депутат, 2500 сагага кхоачаш харжархой болча 25 депутат, 60000 сагал дукхагIа харжархой болча 60 депутатал тIех боацаш.

Городашка городской Советеи районни Советеи бахача наьха 350 сагал кIезигагIа боацачеи 1000 сагал дукхагIа боацачеи нахагара цхьа депутат, 12 эзар гаргга саг волча городе е городской районе 35 депутат хорж.

Юртеи поселкови Советеи бахача наьха 100 сага цхьа депутат 1000-нега кхаччалца нах болча 9 депутат, 3500-нел тIехболча 35 депутатал кIезигагIа боацаш.

Цунна геттара гаьна да капиталистически мехкашкара хьал. Капиталистеи болхлочуни цхьатарра бокъо ца хилар дувца дезаш а дац. Цу мехкий хоржамий законаш тIа де мел могар даьд къахьегача наьха бокъонаш мамогга кIезигагIа хилийтарнеи дика хьал долаш болча наьха бокъонаш шеръярнеи.

Советски Союзе юрта Советарага денз СССР-а Лакхехьарча Советага кхаччалца депутаташ харжар духхьаларча бокъонех ду. ХIара харжархочо юкъарчул доацаш дакъа лоац моллагIча Совета депутат хоржаш. Духхьалара хоржамаш даро харжархошта торо лу шоай викалаш баь Советe шоаш малаш бохийт ха а, царца хIара денна бувзам лелабе а, цар шоаш депутаташ хиларца беш болча балха тIахьожам лоаттабе а.

Вай мехка депутаташ хорж къайлагIа кхадж а тоссаш. ХIара харжархочоа йизза бокъо а торо а лу ший хьашташ Советe хьаллоацаргдолча депутаталла харжа оттаваьча кандитанна кхадж тасса. КъайлагIа кхадж тассар харжархо ший лоIамах хилар Iалашдеш йола цхьа бокъо я.

Кхадж тоссилга къайлатIа хилар-м буржуазни мехкий законашца а да дIакхайкадаь, цхьабакъда цу мехкашка доал деча гIозараша тийшача балхаца шоашта могар ду харжархочо кхадж хьанна тосс ха. Масала, Англе харжархочунна дIалуча бюллетена номер хоржамий участке цун тайпан цIера уллув дIаязийя хул. Хоржамаш даь даьлча хоржамий бюллетенеш печать а техе цхьа ха яллалца лорaду. Нагахьа санна хоржамаш деча хана харцо яьйий ха дезаш хуле бюллетенашка хьажа йиш а. ТIаккха хала дац харжархочо малагIча кандидата кхадж тессаб ха.

Советски хоржамий системо хоржамий бокъонаш дIакхайкаяь ца Iеш уж бокъонца кхачашъяра наькъаш а хьех, гражданаша уж лелаелга Iалаш а ду. Советашка хоржамаш дара хIара статьяца кIоарггача хьисапера демократизм а я, хоржамаш деча харжархой хьашташ лорадара хьожаяь а я. Вай хоржамий системан порядкаца хоржамаш дIадоладелча денз уж чакхдаллалца общественни тIахьожам хулилга Iалашду: вайцига хоржамашта кулгалдеш я центральни хоржамий комиссешкара денз участкови комиссешка кхаччалца шоай викалаш ухийташ йола общественни организацеши къахьегамхой обществаши.

Вай хоржамий система бокъонца демократически хилара хьокхам ба вайцига Советий депутаталла бахийта кандидаташ оттабар. Советий депутаталла баха кандидаташ оттабе бокъо я коммунистически партийни организацей, профессиональни союзий, кооперативни организацей, кагирхой организацей, культурни обществай. Из бокъо йолаш я общественни организацейи къахьегамхой обществайи центральни органий санна республиканскийи, крайни, областийи, районийи органий а, предприятешкеи учреждененшкеи болхлойи гIулакхерча наьхеи, тIема доакъошка тIема гIулакх дерийи собранешка а, колхозашкеи юрташкеи ахархойи совхозашка — совхозий болхлойи гIулакхерча наьхеи юкъарча собранешка а.

Вай мехка харжархочунна Советe харжа е ше хержа хила а йиш йола ший бокъо кхоачашъе духьале яь, хIара саг, хоржама документашта подделка яь, е шийна ховшшехь кхажамаш харцахьа лаьрхIа вола Советe гIулакхе вола саг е хоржама комиссен член законага хьежжа уголовни бехке ву.

Вай мехка хоржамаш деш хула расход паччахьалкхен чотах я.

Уж тайпа порядкаш я а яц хила йиш а яц капиталистически цхьаккха а мехка. Цига хоржамаш деш хула расход кандидаталла ваха оттаваьча депутата чотах е из кандидаталла оттаваьча партен чотах хул. Масала, Англе кандидаталла оттаваьчо 150 стерлингий фунт дала деза. Из ахча юха ца луш дус нагахьа санна цу кандидата кхадж тоссача округе тайсача кхажамех бархIлагIа дола дакъа цунна ца тосcе. Из тайша хьал оттадаро дуккха а рузкъа долча кандидаташтеи партештеи шоай кандидатураш харжа оттае таро хулийт, цхьабакъда прогрессивни партештеи организацештеи чIоагIа хала хул. Рейтер яхача агентстве баьча хоамах, 1955 шера водородни герз дIадаккха, аьнна къамаьл даь Литерборо яхачара хьехархо каралоацама дIадеха ахча дIадалара духьа ший цIа дожка дезаш хилар. Дуккха а ахча долча Англерча партеша каст-каста шоай цхьа кандидатура массехк округе оттаю (кIал юсе а каралоацама дIаденнар цхьан округе мара довц — иштта я цигара бокъо).

Капиталистически мехкашка хоржамий демократизм бокъонца аьлча нах Iехабелга а наьха лоIам ца лоархIилга а да. Бокъонца йола демократизм я эксплуататорски классаш а йоацаш къахьегамхой шоай мехка бизза дай а болаш долча социалистически мехкашка.

Т. ТЕБОЕВ.

Доазол дехьара

Башха дика итогаш

София. Укхаза кепа а теха араьаьккхаб Болгарен Министрий Совета чуйоагIаш йолча Центральни статистически управленес баь 1958-ча шера халкъа боахам дегIабара план кхоачашъяра итогех бола хоам.

1958-ча шера промышленни продукци хьаяра план 106 процент кхоачашъяьй, 1957-ча шерарчул 16 процент дукхагIа хьаяьй 1958-ча шера промышленни продукци.

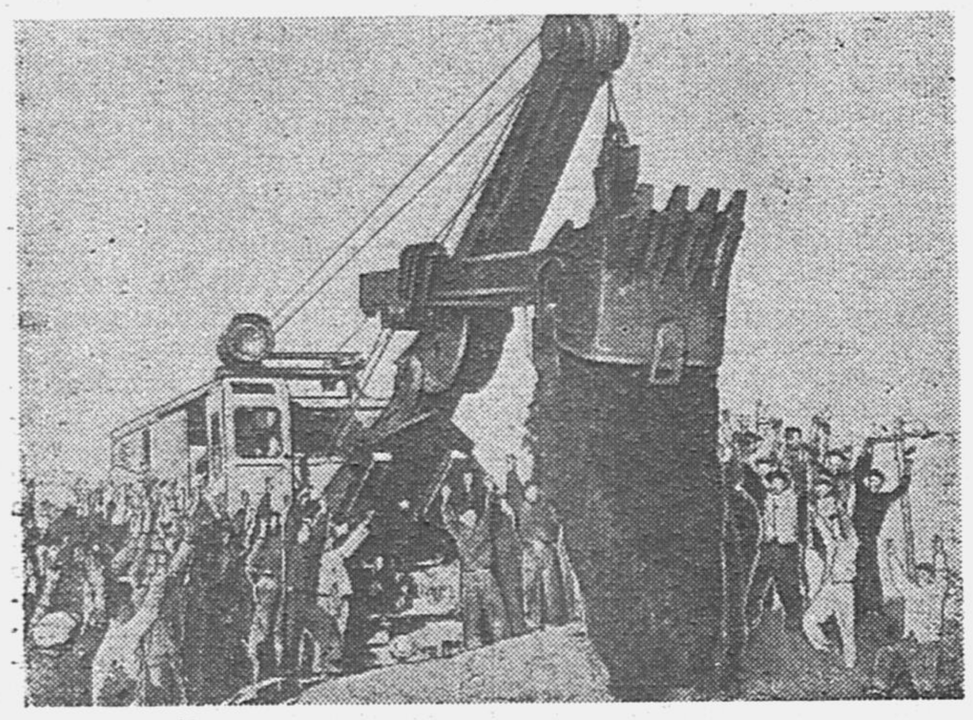
1957-ча шера яьккхачул дукхагIа яьккхай юртбоахама продукци 1958-ча шера. Болгаре эгара хьалха хинна гIулакх да 837 эзар тоннага кхоачаш комсаш йоахилга, 1957-ча шера яьхарел 264 эзар тонн дукхагIа хул уж.

Хьайбашкара йоаккхаш йола продукци а 1957-ча шера яьккхачул 17 процент дукхагIа яьккхай.

Бельгийски Конгора нах кхы а чIоагIагIа эгIазбагар

ПАРИЖ, 25 январь. (ТАСС). Тахан Матадие яхача городе (Бельгийски Конго) цигара дукха нах юкъе болаш демонстраци хилар. Цига дакъа лоацаш хиннав 1000 гаргга саг. Бельга яхача Бельгийски агентствос хоам баьб, яхаш, Франс Пресс яхача агентствос йоах, демонстранташа моттигера Iаьдал чудолча цIеношта тIой дийттар.

Бельгийски полицес машарерча демонстрацена топаш а етташ цIий Iодохийташ довнаш даь массехк ди даьлча хилар из цига баха нах кхы а чIоагIагIа эгIазбахар.

Корейски Халкъа-Демократически Республике машинаш еш йолча Раквонски заводе эгара хьалха хьаяьй цхьан сменах эзар кубометр лаьтта дакха низ кхоачаш йола экскаватор.

Сурта тIа: кердача экскаватора болх мишта бу тохкаш ба.

Iалаьмате боккха исторически лоархIам болаш я ССКП съезд

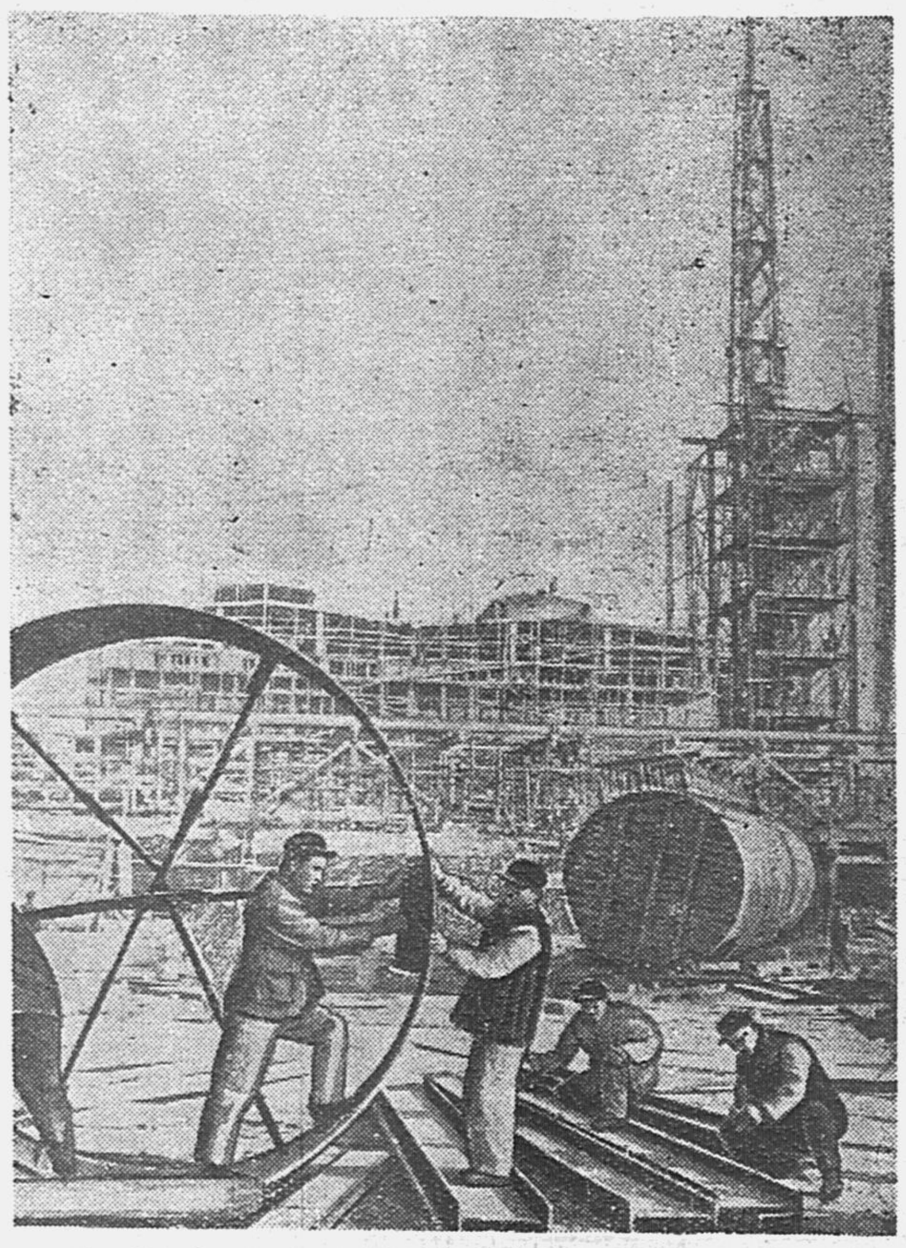
ТОКИО. ССКП XXI-гIа съезд хьаелларга чIоагIа са латташ бар Японе. 26-ча январе сарахьа арадаьнна столицера газеташ съезд гуллуш хилар ах хоам беш арадаьлар.

«Акахата» яхача газето ССКП XXI-ча съезда хетаяь йолча статья тIа язду, дерригача дунен тIа коммунистически болам дегIабара гIулакха из съезд Iалаьмате боккха исторически лоархIам болаш я, яхаш.

Турция. ЧIоагIа халача хьал тIа ба Туркий мехкарча боамби цIенбеш йолча фабрикашкара болхлой. 12 сахьата болх баьча дийнахьа, цар доаккхар дерригa а цаIи ахи лира мара (лирах 1 соми 43 кепиги хул) дац.

Сурта тIа: боамби цIенбеш йолча цхьан фабрике.

Китайски Халкъа Республика. Ланьчжоу яхача городе—къилбаседа-малхбузехьен Китаерча дегIайоагIаш латтача идустриальни центре — химически завод юллаш боахк.

Сы Ма сурт. Синьхуа агентство.

Иракски халкъа тийшаь болх баьрашта суд еча метте

БАГДАД. Иракa лакхерча тIема суде дувца доладеннад Нури Саида-Казаса Iаьдал долча хана чурча гIулакхий министр хинначун дош. Из бехке ву топаш етташ болхлой боабарна, бахаш бола нах чувхабеш кхерабарна, ший кара Iаьдал хиларах пайда а эцаш, зуламаш леладарна, парламент хоржача хана из гIулакх харцахьа дакха цу юкъе гIертарна.

Хьалха министр хинна зуламхо бехке ву Нури Саида Iаьдал долча хана чурча гIулакхий министр а волаш Басне яхача метте мехкдаьттан компанен болхлошта топаш тоха, аьнна, цо приказ даларна. Цун приказах техаьча топаша нах боа а бир, човнаш а йир. ГIо доацаш бисаьча наха низаш дарна чIоагIа тIера вар Казас.

Пачхьалкхен цIерах бехк кхайкабеш волча Маджид Мустафас дийхар зуламхочоа ве суд е, аьнна.

Инде республикан ди дездар

ДЕЛИ. 26-ча январе индийски халкъ къаман цIей дездеш хилар — Инден республика кхайкаяь ийс шу дузаш дола ди дездеш.

Индийски халкъа вахарчухь чIоагIа сий дола из ди дездеш мехка столице бIехой парад хилар. Цу параде дакъа лоацаш хилар гIашлой а дошлой а доакъош, бронетанкови, артиллерен, авиацен подразделенеш. Парад тIаэцаш хилар республикан президент Раджендра Прасад.

Парад йистеяьнначул тIехьагIа мехка къаьст-къаьстача районашкара вахар хьахьокхаш йола хоза кийчъяь колесницеш ухилга а, Инден тайп-тайпарча штаташкара школьникаши халкъа халхарий ансамблеш ухилга а вIашагIделладар.

Парадаш а чIоагIа цIей дезделга а хилар иштта Бомбее, Калькутте, Мадрасе, мехка кхыча городашка а.

Китае хиш дехкаш деш дола балхаш

ПЕКИН, 25 январе. (ТАСС). ХIанз Китай мехка юртий районашка хиш дехкаш шерра балхаш де болабеннаб. Статистикан хоамах укх шера 11-ча январага кхоачаш Китае хиш дехкаш 5 миллиард кубически метр лаьттанцара а кхертIошцара а балхаш даьд.

Ирригационни гIирсаш деш чIоагIа теркам бу йоккхеи, юкъереи, зIамигеи объекташ хьалъярна, лаьташка хиш дехкарца, электроэнерги хьаярна, додача хин транспорт дегIайоалаярна, хин рессурсаех бизза пайда эцарна.

Хиш дехка каналаш дахкарал совгIа мехка доккхий балхаш ду хиш кIоаргдеш, йоккха водохранилищаш еш. Уж тайпа балхаш ду хьалъеш. Уж тайпа балхаш ду винцешка, Синьцзян - Уйгурски, Гуанси-Чжуански автономни областашка.

Хамхоев Ахьмада поэзи

1910 шера ГIалми-йисте ваьв Ахьмад Хамхоев. Къе-хала доахкар цун даи нанеи пачхахьа хана. Ма дезза бераштa берхIеи сискали нийсделча шоашкарчох паргIато хетар царна. ЗIамига волаш, когаши кортеи дерзан долаш лелача хана, дага доагIа Ахьмада, пачхахь дIаваьккхав яхаш, нах дог гIоздаьнна лийнна. Баьнна ниех санна, нах гIадбаха хIана хьувз хацар кIаьнка, цхьабакъда, ше а вар цу сакъердаме дакъа лоацаш.

ГIанахь мо дага доагIа Ахьмада гаьнарча йоккхийча топий таташ, хIаьта говр яр говраца а, говр йоацар гIаш а цу йоккхийча топий таташка иха. Пхьиле-къонгий юрта, Буро тIа, Мочкъий-юрта кIайбарашта духьал тIом латт, яхаш, хозар кIаьнка. Юрта мел вола къонах, кхе лета кIаьнкаш а тIехьа, тIом беш бар. Са мел бийнача нах гуллуш хулар, даиман вувцар Орджоникидзе вар. Кхаьчар дукха ха ялале лира тIом ГIалми-йисте а.

Арабаьлар нах шоай юрт бахьан бала, ухар кхыча юрташкара оарц. Ловцаш доахаш тIехьахьежар царна Ахьмада нана. Юрта йисте тIом сихбелча, ший кIаьнк кара а хоаваь, тIем тIа латтараштa ловцаш а доахаш ягIаш хулар халача балхо яьца сесаг.

— Орджоникидзе воагIа, Орджоникидзе оарц дойтаргда, гIо дергда, — йоахар цо а наха а.

Цу хана денз сийрда йоаг поэта дегчу Орджоникидзе цIи, деза да поэта граждански тIемах дага мел доагIар; Октябро наха деннача мукъала а ираза а дукха хам бу цо. Къилбаседерча Кавказе советий Iаьдал чIоагIделча ехкар гIалгIай мехка школаш. Ахьмад а деша вахар ГIалми-йистерча школе.

Доккха хIама тIаэттар Ахьмада из кхе летача хана. БIарга са дайр цун, висар из ший наьна сибат а дунена хозал а ца гуш. Воханзар из цох. Йинзар цо шийна гонахьарча наха хало а гIайгIа а. Совети замано кхеваьча зIамигача саго сатехар цу боккхача балийна. Новкъосташа, везача наха гIо дир, дог хьаьстар, совети Iаьдало балха нийсвир из. БIарга са дайна вале а Iалама сибат, ший коара хьалхьажача гуш хинна лоаман кортош, хьунаша баьццара даь довкъаш, чопаш бии лакхера чудетталу, лохе даьлча сатийна тайжа доагIа шовдаш, бIарго ма лоацца яьржа яда шера аренаш, вай Кавказера сийна сигленаш шоаш ма ярра хьалхашка латт А. Хамхоевна. Цудухьа Iалам селла хоза дувц цо ший иллешца.

Дуне а нах а безаро, зIамига волаш лайнача балево, Iийшача халоно, кхело Октябрьски революци бахьан лаьттача тIемо, адамий ираз бахьан цу тIем тIа турпалаш санна байнача наха дог диза ва Хамхоев Ахьмад. Цудухьа низ кхаьчар хургволча поэта а музыканта а, шийна тIера бала бицбаь, къахьегамхошта эша балхаш де. 15—16 шу даьннача кIаьнко дукха балхаш дир ше мо бIаргаш дайнача наха юкъе: уж нах балха нийсбеш, царна юкъе цхьоагIо вIашагIйоллаш, уж дешарах кхетабеш.

1936 шера денз хьа ший вахара декхар, наха шийгара боала пайда иллеш яздарца а музыкаца а лаьрхIа ва Хамхоев Ахьмад. Цу хана денз радиоца, филармоне, национальни ансамбле, театре болх беш ва из. Дукха мах баьб совети Iаьдало поэт а иллиалархо а волча новкъоста Хамхоева: Нохч-ГIалгIай Республикан искусствен Заслуженни деятель ваьв цох.

ТIеххьарча шерашка ше беш болча творчески балхашта юкъера кертера болх говзаме йоазошца бу болх лаьрхIаб А. Хамхоевс, хIаьта а наггахьа шийгара керда ашараш ара йоах цо. Цудухьа новкъост Хамхоев поэт а иллиалархо а хиларал совгIа композитор а ва ала йиш йолаш ва. Цу балхашца ду новкъоста Хамхоевс ше Даьхена ду виIий гIулакх, вай совети мехка коммунизм кхоачашъярна ду гIулакх.

Цхьанна хана а Iийна вац А. Хамхоев иллеш ца яздеш, царна йоагIа ашараш вIаштIехьа ца йоахаш. Сенах фу иллеш язду А. Хамхоевс? Эггара хьалха белгалде деза поэта дагара дар: иллешца мехка ираз, из ираз даьккха В. И. Ленин, цун парти ювца; мукъабаьнна коммунизме бода мохк, ший хьамсара Даьхе езар, къамашта юкъера доттагIал, Даьхе лораю майрахой, Даьхе тоаю болхлой, колхозникаш хестабе.

В. И. Ленина хьехам массаза вайца ба, цу хьехамца долх вай коммунизме, цунца доах вай толамаш, цунца котдувл вай моастагIел:

БIаргаш сийрда цо вай даьхар,
Нийсхонца цо наькъаш дехкар,
Ираз долаш боахам тоабир, —
Деррига из даьр сийдола
Ленин ва.
ГIабаш цо дIа чехка даьхар,
ЦIий мийнараштa меттахь техар,
Керда дуне вайна кхеллар...
(«Ленинах дола илли»).

В. И. Ленин а Ленина парти а цхьан дувц поэто, вIаши къоастадац цо уж, Сийлахь-йоккха Октябрьски революци бахьан лаьтта тIемаш дагадоагIача Ахьмада уж тIемаш а дувц, цу хана Къулбседерча Кавказе лаьттача тIемашта хьалхе лелаяь Серго а вувц.

Вай Даьхе тоаеш беча балха, Даьхен чу лелача общественни гIулакхашта цхьанна хана хийра хиннавац А. Хамхоев, дика общественник ва из, ший иллешца ду цо вай Даьхенна гIулакх. Дега чура доагIа, нийса дужа, хоза дешаш корадоагIа цунна Даьхе хоастае, колхоза балхаш дувца, болхлой толамаш белгала даха, вай Союзера къамий доттагIал даькъал дувца, дерригача дунен тIарча къамашта юкъера машар кхайкабе. Нохч-ГIалгIай мохк а безаш бувц поэто. Цунна гу тхьовра, пачхахьа хана, нах хала бахкар, лоамашка хинна Iазап, шерача аренашка хинна хало. Цу гIулакхаша кхы а дукхагIа хам бойт, кхы а хозагIа хетийт, дукхагIа дезийт таханара, Совети ханара ираз, нах паргIата, сийрда балар. Лоацца аьлча, вай социалистически Даьхе тоае, коммунизм кхоачашъе деча балхашца, вай Даьхенна хьалхашка латтача декхарашца массаза бувзабенна ба поэта, композитора, иллиалархочо А. Хамхоевс беш бола болх.

Хоза, наха дег чу южаш я Хамхоева лирика, цо шийна езачунна доаха иллеш. ГIалгIай литератураца А. Хамхоевал хьалха цхьанне а даьхадац езачунна цу тайпара иллеш. Саг езар бахьан хула сакъердам, ираз, гIайгIа, сагото ювцаш хоза сурт оттаду поэто:

Хозача феца йоагIа сайра.
Со ва гIийла уйла еш;
Ираз дараш ба сакъердаш,
Бетта лиро дог хьесташ.
Сагот денна дог дийлхача,
Аз хьох гIийла илли оал;
Набарах ши бIарг матар бахча,
Хьа сибат сона духьал хул.
(«Сона сагота хет»).

Поэта ший наьнага яздаь илли дешара книжкаш тIа арадарг хилар шеко яц: къоарга уйла, боккха безам, хоза сурт гойт цу илле:

Къастанза ца ваьнна
Къаьстачун наьнах
Из санна йоа нана
Кхы юха хургьяц.
(«Наьнага»).

А. Хамхоева пейзажа лирика — Iаламах дола иллеш — хьоае еза. Белгала дакха деза, из лирика Хамхоева иллешта юкъе дикка дакъа лоацаш а дукха лоархIаме а йолга. Поэто иллешца дувца Iалама сурташ бIаргашта хьалхашка долаш санна духьал увтт. Iалама сурташа хоза ю поэта лирика. Поэт сакъердалуш хилча, Iалам а сакъердаме хетт цунна: ше гIайгIа хинна матар вахча, Iалам баьдерз, цIимхара хул.

Форманга диллача шаьра ритмеи рифмеи йолаш да поэта иллеш. ГIалгIай говзаме йоазошца дукхагIа йолча хана лелаю глагольни рифма. Даиман лелаеш хилча кIордаю, дешачоа сов йоал из.

Поэта Хамхоевс а дукха лелаю из. Бакъда, цун рифма дукхагIа йолча хана дика южаш а, хоза зов йоагIаш а я. ХIана хул из иштта? Из хул новкъ. Хамхоева массаза илле хIара куплет кхоачалуча лелабу мугI дика хиларах, илле чулоацам дешачул дег чу бужаш хиларах, мугIарашкара дешаш хоза декаш хиларах, дувца хIама хоза сурт даь дешачунна хьалхашка поэта хьаоттаде магарах. Иштта да «Ленинах дола илла»:

БIаргаш сийрда цо вай даьхар,
Нийсхонца цо наькъаш дехкар,
Ираз долаш боахам тоабир, —
Деррига из даьр сийдола
Ленин ва.

ГIалгIай илле боарам дика бовз поэта, цудухьа да цун иллеш уззам вIаштIехьа болаш.

Иллеш хоза хул, поэта ше дувцачун сурт дийндаь хьалхашка хьаоттаде моге, дешачун дика ца довзар довзачунца диста сийрдадаккха хойя. Цкъа аьннар шозза, кхозза оале а товш хул, аьннар дужаш хуле, гучайоаха уйла, бувца дега хетам цо чIоагIдой, къоаргдой. Массала, Ленина партех йоах поэта:

Да воацача дезалашта да хинна
оттар,
ВоI воацача нанна воI хинна
оттар,
Воша воацача йишийна воша
хинна эттар,,
Сий долча Ленина вай парти
ецний?

Поэта иштта деча хаттара жоп лу цун илле. Нохч-гIалгIай багахбувцам дага бохийт цу могIараша: да воацача дезалашта да, воI воацача нанна воI, воша воацача йишийна воша вай парти я йоах поэто. Из багахбувцамо а эггара чIоагIа дезагIа лоархI.

XX партсъезд ювцаш, цо долдайташ, пайда эцийташ караерзаяь яьсса аренаш, пана дуне дувцаш, йоах поэта:

Адамий лар ца хиннача цу пана
арешка,
Оалхазар а ца кхаьчача цу
шерача арешка
Мухь бетташ, боал тувсаш
трактор я хьувзаш, —
Даькъала хийла хьо, XX съезд.

Уж могIараш дийшачоа хьахьалхашка отт бIарг ма кхоачча яда яьсса аренаш, уж оахаш лела низ бола трактораш. Дешачун дог теш, цу яьссача аренашкара ка бола ялта Даьхен амбарашка доагIаргдолга, советски адамашта цох беркат даргдолга. Из сурт оттадеш, поэт хила йиш йолчул тIехвул («оалхазар ца кхаьчача», трактор хьувз «мухь бетташ»). Иштта оттадаьча суртах гипербола оал, дувцар тоаду цо.

Дувцачун сурт дийндаь оттаде хайча, из сурт дешаш волчун дег чу дужаш хилча мара хилац поэзи:

Шийла мух ба гIийла хьекхаш,
Гаьн тIара гIанаш эгадеш,
Са илле оаз я михаца ловзаш,
Дега чура бала кхайкабеш.

Хоза аьннад из поэто, цхьабакъда, бала кхайкабу оаз «ловзаш я» алар нийса дац: бала кхайкабу оаз ловзац.

Дуненна доалде эттача санна
БIарг ма кхоачча латтача фордо
Унзара, бирса телгIеш етт,
Форда лакхача бердашта йисте
Хаьхой санна дегIа нисъенна
Михо лестош пальмаш латт.

Хоза да из сурт. «Дуненна доалде эттача санна» фордах ала доагIаш да, цун низага, цун боккхалга, ловза баьлча, цун унзар хиларга хьежача; «Хаьхой санна дегIа тоаенна» пальмех ала доагIа. Цхьабакъда, фордах бIарг макхоачча «латт» ала дагIац: улл из, латтац.

ГIалгIай а нохчий а литературан метташ тоалургда, цкъа дале, нохч-гIалгIай диалекташцара йоазон метта мел эша дешаш а грамматикан формаш а чуозарца, шоллагI-дале, деша говзанчаша — поэташа, йоазонхоша шоаш керда дешаш кхолларца, кхоалагI-дале, эрсий меттацара терминологи чуозарца. Из болх кхочам болаш дика лелац, гIалгIай литературан мотт тоабеш. ДIахо поэта А. Хамхоевс дергдолча йоазонашца из кхоачамбоацар а дIадаккхарга догдоахилга йоал.

Наггахь поэта йоазонашца нийслу ца доагIача бесса дешаш вIаштIехьа даьха:

Да вай баьччан хьехам бовзаш.

Глагол-сказуеми подлежащел хьалха оттайича тац нохчий а гIалгIай а меттал.

Цу тайпара кхоачамбоаца хIамаш дукха дац поэта А. Хамхоева иллешта юкъе, вIалла ца хилча бакъахьа да уж.

Д. МАЛЬСАГОВ.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

Керда уголовни законаш

СССР-а Лакхехьарча Совета шоллагIча сессе мехка социалистически законаши социалистически бокъонаши дIахо а чIоагIъяра хьожадаь керда лоархIамера уголовни законаш тIаийцад. ТIеххьарча шерашка ССКП ЦК-си Советски правительствоси цу хьакъехьа беча боккхача балхах хьахинна да из.

Исторически лоархIам болаш бар 1953 шера июнь бетта хиннача ССКП ЦК Пленумо Берияи цун бандани бIеха гIулакхаши моастагIали гучадоаккхаш баь Соцам.

Вай партен XX-ча съездо белгалдир вай социалистически пачхьалкхен лоархIамера декхар социалистически законность чIоагIдари Советски Конституцес гражданашта енна бокъонаш чIоагIа лораяри долга.

Съезде ше яьча доклада тIа Н. С. Хрущевс аьлар: «Социалистически законность кIезига-дукха а лаьгIдаларах Советски пачхьалкхен моастагIий шоай бIехача, къайлагIа беча балха пайда эца гIерт».

Партес лоархIамера балхаш даь судеи, прокуратурани, милицени органаш шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашде могаргдолча кадрашца чIоагIъярна.

Кердача уголовни законаш тIа лоархIам баьб Советски пачхьалкхен органий дукхача шерашкарча практически балха опытеи, советски бокъоний Iилманна карагIдьаннарийи, къахьегамхошта хьашт долаш хинначоаи.

Социализм хьалъеш даьхача толамаша, къахьегамхой сакхетам лакхбаларо тIехь-тIехьа дукхагIа торо хулийт нах кхетабеча хьисапе суда болх лелабе. Цхьабакъда, халкъа хьашташа дIадех кхераме болча зуламхощца рецидивисташца коммунизм хьалъеш доаллача вай халкъанна новкъарле е гIертарашца къиза къовсам лоаттабелга.

Керда законаш тIаэцаро советски законадательство дегIадара керда этап хьаел.

Сессе тIаийцад «ССР Союзеи, Союзни а автономни а республикайи судоустройствах долча законадательствон Основех» дола закон.

Законо ца хувцаш ют СССР-е йолаш йола судебни система, Советски социалистически пачхьалкхен демократизмо маяхха из хиларах.

«Основай» 1-ча статьяси СССР-а Конституцен 102 статьяси маяххара СССР-е судаш е бокъо я СССР-а Лакхехьарча Суда, союзни республикай Лакхехьарча судий, автономни республикай Лакхехьарча судий, автономни областийи къамий округийи, областий, краяй, городий судий, районни (городий) халкъа судий, хIаьта иштта тIема трибуналий.

Гражданин уголовни бехке ве суда мара кхыча цхьаккха а органа бокъо яц.

СССР-е еррига судаш хоржаш я.

Кердача законах халкъа судахой гражданаша хорж массане а юкъара а, духхьала а, нийсса а харжара бокъо йолаш пхе шера, хьалха кхаь шера хоржаш хиннача.

Из данза далац халкъа судий болх тоабарна, цар балха говзал лакхъярна, судий приговораши решенеши нийсагIа хилийтарна.

Халкъий судий заседателаш хорж цар болх беча моттигашкарча болхлойи гIулакхерча наьхеи юкъарча собранешка шин шера.

Хьалхарча инстанцех йолча судашка дешаш нарзаседателаш юкъе боацаш дувца йиш яц.

Социалистически законаш леладелга Iалашдара боккха лоархIам болаш да судаш шоай лоIамах хилари законо яхар мара цар ца дари.

Суде шоай декхараш кхоачашдеш нарзаседателий судахочун йолаш йола бокъонаш я.

Халкъа судахой харжархошта хьалхашка отчет тела езаш ба. Цо Iалашду ше хержача халкъа хьашташ судо кхоачашдергхилар.

Кердача законаша бехке берий бокъонаш шеръю. Бехке вечун бокъо я защитник лаца. Из бокъо Iалашъю укх тайпара: «Бехке вечун бокъо я: ше сен бехке ву ха а ше бехке веча гIулакха объясненеш тела а: ше бехке ца хилара тешал доаладе; дехараш де; хьалхара следстви йистеяьлча еррига материалаш йовза; защитник лаца; суда хьалхарча инстанце дош дувцаш ше тIахила; отводаш е; следователа, прокурора, судаша даьчоа а цар решенешта а жалобаш язъе. Бехке вечун бокъо я тIеххьара дош ала».

Кердача законах бехкевечун бокъо я хьалхара следстви еш а защитник лаца. Бехкевечунга хьалхара следстви йисте яьннилга дIааьлча дензи цунга довза дерригa дела дIаделчеи денз защитник юкъе хала йиш я.

Защитник декхарийла ва бехкевер мукъаваккхарна е цун бехк кIезигагIа хилар гучадаккхарна де мел дезар законо маяхха де.

Бехке вечунгара цунна низ барца кхерам тIабахьарца е законах доаца кхы гIулакхаш дарца лоткъам эца законо бокъо лац.

«Цхьаккха а саг лаца йиш яц судо соцам барца е прокурора санкцех мара» — йоах «уголовни судопроизводствах Основай» 6-ча статья тIа.

СССР-а Лакхехьарча Совето иштта тIаийцай «ССР Союзеи союзни республикайи уголовни законодательствон Основаш», «Пачхьалкхенна зуламаш дарах, уголовни бехк барах», «ТIема гIулакха зуламаш даьрашта уголовни бехк барах» дола законаш.

Керда уголовни законодательствах тIаэцара дукхагIча даькъе дашха дезаш да хIанз долаш дола уголовни законаш тIаийцачул тIехьагIа даьннача 30 шера вай мехка социально-экономически кIоаргга хувцамаш хиларца. Из иштта хиларах хувца дезаш хилар хIанз дола уголовни законаш а.

Керда законаш оттадаьд вай социалистически пачхьалкхеи цун социалистически порядкаши зулам дерех лораянза ярг ца хилара гражданаши цар бокъонаши геттара чIоагIа лораянза ярг ца хилара ларда тIа.

Цхьабакъда, зуламхощца къовсам лоаттабелга пачхьалкхен декхар хинна ща Iеш еррига гачa общественноста декхар а да.

Кердача уголовни законашта тIа цхьан оагIоарахьа лоадам боаца административни бехк бича тоъам бола зулам даьрашта уголовни бехк кIезигагIа белгеи, вокха оагIорахьа пачхьалкхеннеи къаьст-къаьстача гражданаштеи духьала доккхий зуламаш дераштa духьала къиза къовсам лоаттабелгеи оттадаьд. Къаьстта къиза къовсам лоаттабе беза моастагIал доаллача, общественона духьал дукхахазза а зулмаш даьча элементашца-рецидивисташца.

Кердача законах эггар тIехъю суд 10 шу я, хIаьта къаьстта доккха зулам даьрашта — 15 шу, хьалхагIа цхьадола доккха зулам дича 25 шу суд йора.

Советски пачхьалкхе хIанзарчоа топаш тоха суд елга ца дитача ялац. Из суд ю геттара доккха зуламаш: Даьхе йохкар, шпионаш, диверси, террористически акт лелаярашта, ве дага а лаьца саг вийначоа, бандитизм лелаяьчунна.

«Судо хоржамий бокъонех воаккхилга дIадаккхара» Закон тIаийцад Лакхехьарча Совето. Кердача уголовни законадательствах закона тIа белгалданза дола хIама даьрашта суд елга дIадаьккхад.

Кердача законах уголовни бехктокхаме оза йиш я 16 шу даьнна нах, хIаьта цхьадола зуламаш даьраш 14 шу даьлча.

Кердача Советски законаша, Советски пачхьалкхен дерригача законаша санна вай керттера декхар — коммунистически общество хьалъяр — кхоачашдарна гIо дергда.

Н. ЕЖОВ.

Тахан кинотеатрашка

«Родина» яхача кинотеатре «Кочубей». Долалу 9.30, 12 2,.30, 5, 7.30.

«Челюскинций яхача кинотеатре Йоккха зал «Колдунья». Долалу: 10, 12.30, 3, 5.30, 8, 10.40.

ЗIамига зал № 1 «В полночь». Долалу 8.30, 11, 1.30, 4, 6.30, 9.

ЗIамига зал № 2 «В полночь». Долалу 9, 11.30, 7.30.

ЗIамига зал № 3. «Весна на Заречной улице». Долалу 9.35, 11.45, 1.55, 5.15, 8.15, 10.30.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: Редактора — 2-41-23, редактора зам. — 2-07-01, бехктокхама секретара — 2-25-72, корректорске — 2-30-91, партийни вахарен экономикан отделий 2-25-72.

СФ00070 1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революцен проспект, 20/3. Заказ № 680